

পূর্ব মহেন্দ্রপুর যুটীয়া বন পরিচালনা সমিতি (জে এফ এম চি)

সামাজিক বনানিকৰণ সংমগ্রল কোকবাবাৰ
বড়োলেঙু টেরিটোরিয়েল কাউন্সিল চক্র

ক্ষুদ্র পরিকল্পনা

(২০১৬-১৭ৰ পৰা ২০২৫-২৬ লৈ)

পূর্ব মহেন্দ্রপুর যুটীয়া বন পরিচালনা সমিতি (JFMC)ৰ দ্বাৰা প্ৰস্তুত

সহায়কাৰী

অসম বন বিভাগ

আৰু

ক্ষুদ্র পরিকল্পনা আৰু জীৱিকাৰ সুযোগ বৃদ্ধিৰ বাবে গঠিত মহাজোঁট (কম্পেল', COMPELO)

[আই আই ই (IIE) আৰু আৰ জি ভি এন (RGVN) আৰু (CML)]

জুলাই, ২০১৬

Approved :

Divisional Forest Officer
Social Forestry Division
Kokrajhar

সংক্ষিপ্ত শব্দৰ সম্পূর্ণ নামৰ তালিকা

সংক্ষিপ্ত	সম্পূর্ণ নাম
এ পি এফ বি চি (APFBC)	বন আৰু জৈৱ বৈচিত্ৰ্য সংৰক্ষণৰ অসম প্ৰকল্প (আছাম প্ৰজেক্ট অন ফ'ৰেষ্ট এণ্ড বায়'ডাইভার্চিটী কনজাৰভেচন)
এ এফ ডি (AFD)	এজেন্সী ফান্সিচ ডি ডেভেলপমেন্ট
বি পি এল (BPL)	দাবিদ্য সীমাৰেখাৰ তলৰ (বিল' পভাটী লাইন)
কম্পেল'	ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা আৰু জীৱিকাৰ সুযোগ বৃদ্ধিৰ বাবে গঠিত মহাজেঁট
(COMPELO)	কনছাল্টিং ছাৰ্ভিচ ফৰ মাইক্ৰ'প্লেনিং এনহেনচিং লাইভলিহ্বড অপৰচুনিউজ
ই পি এ (EPA)	প্ৰাৰম্ভিক কাৰ্যসূচী (এণ্ট্ৰি পইণ্ট এক্স্টেন্ডেটা)
জি আই এছ (GIS)	ভৌগলিক তথ্য পদ্ধতি (জিআ'গ্ৰাফিকেল ইনফ'ৰমেশন ছিস্টেম)
এইচ এ (Ha)	হেক্টাৰ
এইচ ই (HE)	ভাৰতীয় উদ্যোগিক প্ৰতিষ্ঠান (ইণ্ডিয়ান ইনষ্টিউট অব ইণ্টাৰপ্ৰিনারচিপ)
ই ডি চি (EDC)	জৈৱ উন্নয়ন সমিতি (ইক' ডেভেলোপমেন্ট কমিটী)
জে এফ এম চি (JFMC)	যুটীয়া বন পৰিচালনা সমিতি (জইট ফ'ৰেষ্ট মেনেজমেন্ট কমিটী)
কেজি (Kg)	কিলোগ্ৰাম
কেএম (Km)	কিলোমিটাৰ
এনজিআ' (NGO)	বেচৰকাৰী সংগঠন
এনটিএফপি (NTFP)	নন টিস্বাৰ ফ'ৰেষ্ট প্ৰদাৰ্ট
পিডিএছ (PDS)	ৰাজস্ব বিতৰণ ব্যৱস্থা
পিআৰএ (PRA)	পাটিচিপেটৰী ৰুৱেল এপ্রাইজেল
আৰএছ (Rs/-)	ভাৰতীয় টকা
এছ এইছ জি (SHG)	আত্মসহায়ক গোট
ভিচিডিচি (VCDC)	গাওঁ পৰিযদ উন্নয়ন সমিতি (ভিলেজ কাউন্সিল ডেপল'পমেন্ট কমিটী)
ডিডিইউজিজেৱাই (DDUGJY)	দীনদায়াল উপাধ্যায় প্ৰাম জ্যোতি ঘোজনা

**পূর্ব মহেন্দ্রপুর যুটীয়া বন পরিচালনা সমিতি
কোকবাবাৰ বন সংমগ্রল
বড়োলেগু টেরিটোরিয়েল কাউন্সিল চক্ৰ**

**১০ বছৰৰ বাবে ক্ষুদ্র পৰিকল্পনা
(জীৱিকা উন্নয়ন পৰিকল্পনা আৰু বন উন্নয়ন পৰিকল্পনা)**

সূচীপত্ৰ

অধ্যায়	শিরোনাম	পৃষ্ঠা নং
১	ভূমিকা	৪
২	গাঁৱৰ আৰ্থ-সামাজিক ৰূপৰেখা	৬
৩	জীৱিকাৰ সন্তাৱনীয়তা বিশ্লেষণ	১২
৪	জীৱিকা উন্নয়ন পৰিকল্পনা	১৭
৫	বন উন্নয়ন পৰিকল্পনা	২১
৬	পৰিশিষ্ট তালিকা	৩৮
	পৰিশিষ্ট (১)	৩৯
	পৰিশিষ্ট (২)	৪২
	পৰিশিষ্ট (৩)	৪৩
	পৰিশিষ্ট (৪)	৫৩
	পৰিশিষ্ট (৫)	৫৬
	পৰিশিষ্ট (৬)	৫৭
	পৰিশিষ্ট (৭)	৬৭

১। ভূমিকা

<p>প্রকল্পটোৰ সম্পর্কে</p>	<p>অসম বন আৰু জৈৱ-বৈচিত্ৰ্য সংৰক্ষণ প্ৰকল্প (আছাম প্ৰজেক্ট অন্ত ফৰেষ্ট এণ্ড বায়'ডাইভার্চিটী কনজাৰ্ভেচন)ৰ লক্ষ্য হৈছে— ‘নিৰ্দিষ্ট এলেকাৰ বনাঞ্চলৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল জনগোষ্ঠীসমূহৰ অংশগ্ৰহণেৰে আৰু বনজ আৰু বনজবহুৰূত সম্পদৰ বহনক্ষম ব্যৱহাৰৰ জৰিয়তে তেওঁলোকৰ জীৱিকা সুনিশ্চিত কৰিবলৈ বিশেষ গুৰুত্ব আৰোপ কৰাৰ লগতে বহুখী সুসংহত পৰিকল্পনাৰে অসমত স্থিতিশীল বন আৰু জৈৱ-বৈচিত্ৰ্য সংৰক্ষণ আৰু পৰিচালনৰ ব্যৱস্থা কৰা।’ প্ৰকল্পটোৰ লক্ষ্য হিচাপে কোৱা হৈছে— ‘বনাঞ্চলৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল জনগোষ্ঠীসমূহৰ সহযোগত তেওঁলোকৰ জীৱিকা আৰু জৈৱ-বৈচিত্ৰ্যৰ সংৰক্ষণ আৰু স্থিতিশীল ব্যৱহাৰৰ জৰিয়তে বনাঞ্চল সংৰক্ষণ আৰু পৰিৱেশতত্ত্বক পুনৰুদ্ধাৰ কৰা।’</p> <p>এই প্ৰকল্পটোলৈ মূলতঃ আৰ্থিক অনুদান আগবঢ়াইছে এজেন্সী ফ্রাণ্সিচ ডি ডেভেলপমেণ্ট অৰ্থাৎ ফ্রাঙ্ক ডেভেলপমেণ্ট এজেন্সীয়ে। সহযোগ কৰিছে অসম চৰকাৰে। প্ৰকল্পটোৰ পৰিকল্পনা, ৰূপায়ণ, নিৰীক্ষণ, সময় আৰু ব্যৱস্থাপনাকে ধৰি সকলো দায়িত্ব বহন কৰিছে আছাম প্ৰজেক্ট অন ফৰেষ্ট এণ্ড বায়'ডাইভার্চিটী কনজাৰ্ভেচন ছ'চাইটীয়ে।</p>
<p>ক্ষুদ্র পৰিকল্পনা আৰু জীৱিকা উন্নয়ন</p>	<p>বজাৰৰ সম্ভাৱনীয়তাভিত্তিক মূল্য সংযোজনৰ জৰিয়তে জীৱিকাৰ কাম-কাজ উন্নত কৰিবলৈ প্ৰকল্পটোত উদ্যোগমূলক বিকাশ, উৎপাদিত সামগ্ৰীৰ প্ৰক্ৰিয়াকৰণৰ জৰিয়তে মূল্য সংযোজন আৰু বিপণনৰ ওপৰত গুৰুত্ব দিয়া হৈছে। জনসংখ্যা বৃদ্ধিৰ লগে লগে বনজ সম্পদৰ ওপৰত বৃদ্ধি পোৱা হেঁচাৰ পৰিপ্ৰেক্ষিতত এনে পদক্ষেপ জৰুৰী হৈ পৰিছে। বজাৰ সম্ভাৱনীয়তাৰ প্রতি লক্ষ্য বাখি বৰ্তমানে উপলক্ষ বনজ আৰু জৈৱ-বৈচিত্ৰ্য সামগ্ৰী আৰু সেৱাসমূহত মূল্য সংযোজনৰ উপায় উন্নৰণ কৰাটো প্ৰয়োজনীয় হৈ পৰিছে। তদুপৰি, বনাঞ্চলভিত্তিক জীৱিকাৰ বাহিৰে জীৱিকাৰ অন্য পথ বিচাৰি উলিওৱা আৰু দক্ষতা বিকাশ পদক্ষেপৰ জৰিয়তে সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যসকলৰ দক্ষতা বৃদ্ধি কৰাৰো প্ৰয়োজন।</p> <p>প্ৰকল্পটোৰ অধীনত ক্ষুদ্র পৰিকল্পনা আৰু জীৱিকা উন্নয়নৰ কাৰ্যসূচী ৰূপায়ণৰ বাবে ভাৰতীয় উদ্যমিতা প্ৰতিষ্ঠান (ইণ্ডিয়ান ইনস্টিটিউট অব এন্ট্ৰ'প্ৰিনিঅ'ৰশিপ, আই আই ই), গুৱাহাটী আৰু বাস্তুয়ী গ্ৰামীণ বিকাশ নিৰ্ধি (আৰ জি ভি এন) আৰু ‘চেণ্টাৰ ফৰ মাইক্ৰ’ ফাইনেল এণ্ড লাইভলিছুড’ (চি এম এল)ক লৈ এখন সমিতি গঠন কৰা হৈছে। এই সমিতিখনৰ নাম দিয়া হৈছে— ক্ষুদ্র পৰিকল্পনা আৰু জীৱিকাৰ সুযোগ বৃদ্ধিৰ বাবে গঠিত মহাজেঁট (কলছালিং ছাৰ্টিচ ফৰ মাইক্ৰ'প্লেনিং এনহেপিং লাইভলিছুড অপচুনিটিজ) ’চমুকৈ কম্পেল’।</p> <p>প্ৰকল্পটোৰ নিৰ্দেশনা মতে এই ক্ষুদ্র পৰিকল্পনাত অন্তৰ্ভুক্ত হৈ আছে ‘গাঁও আৰু বন বিভাগৰ বিভিন্ন অভিযান। বনাঞ্চলৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল সদস্যক জীৱিকাৰ ক্ষেত্ৰত সহায় কৰা আৰু স্থিতিশীল বন ব্যৱস্থাপনাক এক প্ৰসাৰিত লক্ষ্য হিচাপে গণ্য কৰা।’ বন উন্নয়ন আৰু জীৱিকা উন্নয়ন উভয় লক্ষ্যকে এই প্ৰকল্পত সামৰি লোৱা হৈছে।</p>
<p>পূৰ্ব মহেন্দ্ৰপুৰ জে এফ এম চিৰ বাবে ক্ষুদ্র পৰিকল্পনা</p>	<p>পূৰ্ব মহেন্দ্ৰপুৰ পৰিবেশ উন্নয়ন সমিতি (জে এফ এম চি) অসমৰ কোকৰাবাবাৰ জিলাৰ অধীনত। পূৰ্ব মহেন্দ্ৰপুৰ পৰিবেশ উন্নয়ন সমিতি কোকৰাবাবাৰ জিলাৰ সামাজিক বনানিকৰণ শাখা (জে এফ এম চি) বি টি এ ডি-ৰ বন সংমগ্নলৰ অধীনত।</p>

এই ক্ষুদ্র পরিকল্পনা গাঁওখনত বাস করা সম্প্রদায়সমূহের পুরুষ আৰু মহিলাসকলৰ দ্বাৰা প্ৰস্তুত কৰা হৈছে। ২০১৬ চনৰ জুন মাহত ইণ্ডিয়ান ইনসিটিউট অব এণ্ট্ৰিপ্ৰিনিআ'ৰশিপ, গুৱাহাটীৰ বিষয়বৰীয়া আৰু সম্প্ৰদায়টোৱে গ্ৰহণ কৰা অংশপ্ৰথমুলক গ্ৰাম্য পৰিমাপ (পি আৰ এ)ৰ জৰিয়তে এই নথি প্ৰস্তুত কৰা হৈছে। এই প্ৰকল্প নিৰ্দেশনা অনুসৰি আই আই ই-এ এই ক্ষুদ্র পৰিকল্পনা সংযোজিত কৰিছে। এই নথি গ্ৰহণৰ বাবে আলোচনা কৰি চূড়ান্ত কৰা হৈছিল ২০১৬ চনৰ জুলাইত।

২। পূর্ব মহেন্দ্রপুর জে এফ এম চির আর্থ-সামাজিক ক্ষেত্রেখা

অবস্থিতি	<p>পূর্ব মহেন্দ্রপুৰ যুটীয়া বন পরিচালনা সমিতি (জে এফ এম চি) কোকৰাবাবাৰ বন সংমগ্রলৰ প্ৰশাসনৰ অধীনত পূৰ্ব মহেন্দ্রপুৰ গাঁৱৰ সম্প্ৰদায়ক লৈ গঠন কৰা হৈছে। এই জে এফ এম চি কোকৰাবাবাৰ জিলাৰ ঝৰবাৰী ভি চি ডি চিৰ, কোকৰাবাবাৰ জিলাৰ কোকৰাবাবাৰ ৰাজহ চক্ৰৰ অন্তৰ্গত।</p> <p>পৰিশিষ্ট ১ত গাঁৱৰ মানচিত্ৰ দিয়া হৈছে।</p>																														
মূল তথ্য	<p>জে এফ এম চিৰ মূল তথ্যসমূহ তলত দিয়া হ'ল।</p> <p>তালিকা-ক : জে এফ এম চিৰ মূল তথ্যসমূহ।</p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 50%;">জে এফ এম চিৰ নাম</td><td style="width: 50%;">পূৰ্ব মহেন্দ্রপুৰ</td></tr> <tr> <td>বাসস্থান</td><td>বড়ো</td></tr> <tr> <td>ৰাজহ গাঁৱৰ নাম</td><td>বনাথওল গাঁও</td></tr> <tr> <td>গাঁও পথগায়ত/ভি চি ডি চি</td><td>মহেন্দ্রপুৰ ভি চি ডি চি</td></tr> <tr> <td>ৰাজহ চক্ৰৰ নাম</td><td>দটমা</td></tr> <tr> <td>জিলা</td><td>কোকৰাবাবাৰ</td></tr> <tr> <td>বন সংমগ্রল</td><td>টেরিটৰিয়েল হলতুগাঁও</td></tr> <tr> <td>বন আঞ্চলিক</td><td>ঝৰবাৰী</td></tr> <tr> <td>বন লাট</td><td>ঝৰবাৰী</td></tr> <tr> <td>গঠনৰ বৰ্ষ</td><td>২০০৭</td></tr> <tr> <td>জে এফ এম চিৰ চাৰিসীমাৰ বৰ্ণনা</td><td>তলত উল্লেখ কৰা ধৰণে :</td></tr> <tr> <td></td><td>উত্তৰ : বনাথওল ৰোপণ</td></tr> <tr> <td></td><td>দক্ষিণ : মহেন্দ্রপুৰ প্ৰাথমিক বিদ্যালয়</td></tr> <tr> <td></td><td>পশ্চিম : গাঁৱৰ পথ</td></tr> <tr> <td></td><td>পূৰ্ব : সমকা নদী</td></tr> </table> <p>উৎস : জে এফ এম চি তথ্য আৰু ২০১৬-ৰ জুনত হোৱা পি আৰ এ অনুশীলনৰ আলোচনা।</p> <p>অতিৰিক্ত বৰ্ণনা তথ্য-১ তালিকা-১ (পৰিশিষ্টত সন্নিবিষ্ট)</p>	জে এফ এম চিৰ নাম	পূৰ্ব মহেন্দ্রপুৰ	বাসস্থান	বড়ো	ৰাজহ গাঁৱৰ নাম	বনাথওল গাঁও	গাঁও পথগায়ত/ভি চি ডি চি	মহেন্দ্রপুৰ ভি চি ডি চি	ৰাজহ চক্ৰৰ নাম	দটমা	জিলা	কোকৰাবাবাৰ	বন সংমগ্রল	টেরিটৰিয়েল হলতুগাঁও	বন আঞ্চলিক	ঝৰবাৰী	বন লাট	ঝৰবাৰী	গঠনৰ বৰ্ষ	২০০৭	জে এফ এম চিৰ চাৰিসীমাৰ বৰ্ণনা	তলত উল্লেখ কৰা ধৰণে :		উত্তৰ : বনাথওল ৰোপণ		দক্ষিণ : মহেন্দ্রপুৰ প্ৰাথমিক বিদ্যালয়		পশ্চিম : গাঁৱৰ পথ		পূৰ্ব : সমকা নদী
জে এফ এম চিৰ নাম	পূৰ্ব মহেন্দ্রপুৰ																														
বাসস্থান	বড়ো																														
ৰাজহ গাঁৱৰ নাম	বনাথওল গাঁও																														
গাঁও পথগায়ত/ভি চি ডি চি	মহেন্দ্রপুৰ ভি চি ডি চি																														
ৰাজহ চক্ৰৰ নাম	দটমা																														
জিলা	কোকৰাবাবাৰ																														
বন সংমগ্রল	টেরিটৰিয়েল হলতুগাঁও																														
বন আঞ্চলিক	ঝৰবাৰী																														
বন লাট	ঝৰবাৰী																														
গঠনৰ বৰ্ষ	২০০৭																														
জে এফ এম চিৰ চাৰিসীমাৰ বৰ্ণনা	তলত উল্লেখ কৰা ধৰণে :																														
	উত্তৰ : বনাথওল ৰোপণ																														
	দক্ষিণ : মহেন্দ্রপুৰ প্ৰাথমিক বিদ্যালয়																														
	পশ্চিম : গাঁৱৰ পথ																														
	পূৰ্ব : সমকা নদী																														

<p>কার্যকৰী আৰু সাধাৰণ সমিতিৰ সংক্ষিপ্ত বিৱৰণ</p>	<p>পূব মহেন্দ্রপুৰ যুটীয়া বন পৰিচালনা সমিতিৰ কার্যকৰী আৰু সাধাৰণ সমিতিৰ সংক্ষিপ্ত বিৱৰণ তলৰ তালিকাত দিয়া হ'ল।</p> <p>তালিকা-খ : কার্যকৰী আৰু সাধাৰণ সমিতিৰ সংক্ষিপ্ত বিৱৰণ</p> <table border="1"> <tbody> <tr> <td>সভাপতিৰ নাম</td><td>ভীমসিং নার্জীৰী</td></tr> <tr> <td>সদস্য সচিবৰ নাম</td><td>দিলীপ চৰকাৰ</td></tr> <tr> <td>কোষাধ্যক্ষৰ নাম</td><td>উপলক্ষ নহয়</td></tr> <tr> <td>কার্যকৰী সমিতিৰ সদস্য সংখ্যা</td><td>পুৰুষ : ৩ মহিলা : ৮</td></tr> <tr> <td>সাধাৰণ সমিতিৰ সদস্য সংখ্যা</td><td>ঘৰে প্ৰতি এজনকৈ প্ৰপৰায়ক ৪৪ জন</td></tr> </tbody> </table> <p>উৎস : জে এফ এম চিৰ তথ্য।</p>	সভাপতিৰ নাম	ভীমসিং নার্জীৰী	সদস্য সচিবৰ নাম	দিলীপ চৰকাৰ	কোষাধ্যক্ষৰ নাম	উপলক্ষ নহয়	কার্যকৰী সমিতিৰ সদস্য সংখ্যা	পুৰুষ : ৩ মহিলা : ৮	সাধাৰণ সমিতিৰ সদস্য সংখ্যা	ঘৰে প্ৰতি এজনকৈ প্ৰপৰায়ক ৪৪ জন
সভাপতিৰ নাম	ভীমসিং নার্জীৰী										
সদস্য সচিবৰ নাম	দিলীপ চৰকাৰ										
কোষাধ্যক্ষৰ নাম	উপলক্ষ নহয়										
কার্যকৰী সমিতিৰ সদস্য সংখ্যা	পুৰুষ : ৩ মহিলা : ৮										
সাধাৰণ সমিতিৰ সদস্য সংখ্যা	ঘৰে প্ৰতি এজনকৈ প্ৰপৰায়ক ৪৪ জন										
<p>পৰিয়াল আৰু জনসংখ্যা গাঁওখনি</p>	<p>গাঁওখনত বাস কৰা পৰিয়ালৰ সংখ্যা হৈছে ৪৪টা। ইয়াৰে ৪২টা পৰিয়াল দৰিদ্ৰ সীমাৰেখাৰ তলত। কোনো পৰিয়ালতে মহিলা মুৰব্বী নাই। গাঁওখনৰ মুঠ জনসংখ্যা হৈছে ২২০জন। ইয়াৰে ১১জন পুৰুষ আৰু ১০৫গৰাকী মহিলা। সকলো অনুসৃচিত জনজাতিৰ লোক।</p> <p>উপৰোক্ত তথ্যৰ অধিক বিৱৰণৰ বাবে তালিকা-২ তথ্য-১ চাৰ পারে।</p> <p>ইয়াৰ পৰা জনা যায় যে —</p> <p>(১) পৰিয়ালৰ গড় সদস্য সংখ্যা হৈছে ৫ গৰাকী।</p> <p>(২) গাঁওখনৰ লিংগ অনুপাত হৈছে প্ৰতি ১০০০ জন পুৰুষৰ বিপৰীতে ৯১৩ গৰাকী মহিলা।</p>										
<p>শিক্ষা আৰু দক্ষতা বিকাশ</p>	<p>মুঠ জনসংখ্যাৰ ৪৫.৯০ শতাংশ শিক্ষিত। গাঁওখনৰ অধিকাংশ লোকেই বিদ্যালয় পৰ্যায়ৰ শিক্ষা লাভ কৰিছে। আনহাতে তুলনামূলকভাৱে কম সংখ্যক পৰিয়ালত মহাবিদ্যালয় পৰ্যায়ৰ শিক্ষাপ্রাপ্ত সদস্য আছে।</p> <p>আনুষ্ঠানিক আৰু অনানুষ্ঠানিক— এই দুই ধৰণৰ জীৱিকা উন্নয়ন কাৰ্যসূচী জে এফ এম চি খনত গ্ৰহণ কৰি আহা হৈছে। যুটীয়া বন পৰিচালনা সমিতিত অনানুষ্ঠানিক দক্ষতা উন্নয়নৰ অৰ্থ হৈছে পৰম্পৰাগতভাৱে পোৱা দক্ষতা। তলত উল্লেখ কৰা ক্ষেত্ৰসমূহত বিভিন্নজনৰ পৰম্পৰাগত দক্ষতা দেখা পোৱা যায় :</p> <ul style="list-style-type: none"> (ক) ৰেচম (খ) কৃষি (গ) পশুপালন (ঘ) ৰেচম 										

	<p>সমগ্র দেশৰ লগতে বাজ্যখনতো আনুষ্ঠানিক দক্ষতা উন্নয়ন কার্যসূচী প্রসাৰৰ বাবে চৰকাৰে সক্ৰিয় ভূমিকা পালন কৰি আহিছে কিন্তু এনে কোনো কাৰ্যসূচী এইৰ পৰা এতিয়ালৈকে গাঁওবাসী উপকৃত হোৱা নাই। কিয়নো গাঁওখন অথবা ইয়াৰ পাৰ্শ্বৰতী অঞ্চলসমূহত তেনে কোনো আঁচনি ৰূপায়ণ কৰা হোৱা নাই।</p>
ভূমি	<p>প্ৰকল্প এলেকাত ভূমিভাগ এনেধৰণৰ —</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ সমভূমি অঞ্চলত বালিচহীয়া আৰু বোকা মাটি ■ পাহাৰীয়া অঞ্চল নাই <p>এনে ধৰণৰ ভূমি যিকোনো শস্যৰ খেতিৰ বাবে উপযোগী। এনে ভূমি গোটেই বছৰ সাৰুৱা হৈ থাকে।</p>
পানী	<p>প্ৰকল্প এলেকাটো বিটোত কৰা সমকা নদী উল্টাপানী অঞ্চলৰ মাচভাণ্ডাৰ অঞ্চলেদি বৈ গৌৰাঙ্গ আৰু তাৰ পিছত দক্ষিণৰ ব্ৰহ্মপুত্ৰত পৰিষে।</p>
জলবায়ু : উষ্ণতা আৰু বৰষুণ	<p>গ্ৰীষ্মকালত সৰ্বোচ্চ তাপমাত্ৰা 38° চেলচিয়াছ। শীতকালত সৰ্বনিম্ন তাপমাত্ৰা 9° চেলচিয়াছ।</p> <p>বছৰি বৃষ্টিপাত ৩০০০ মিলিমিটাৰ। ইয়াৰে প্ৰায় এক তৃতীয়াংশ বৃষ্টিপাত বাৰিয়া কালত (জুন-চেপ্টেম্বৰ)ত হয়। গাঁওখনত বাৰিয়া কালত আৰ্দ্ধতাৰ পৰিমাণ অতি বেছি (৯০ শতাংশ) আৰু শীতকালত কমি (৩০ শতাংশ কম) হয়গৈ।</p>
বন আৰু জৈৱ-বৈচিত্ৰ্য	<p>স্থানীয় বনাঞ্চল মূলতঃ সেমেকা সাধাৰণ শালৰ দৰে ক্রান্তীয় গচ্ছ পোৱা যায়। সেইবোৰৰ ভিতৰত শিশু, আজাৰ, খয়াৰ, কৰচ আদি গচ্ছ পোৱা যায়। বনাঞ্চলত যথেষ্ট পৰিমাণে কাঠ ভিন্ন বনজ সম্পদ যেনে শাক, টেঁকীয়া, বনৌষধি, বাঁহ, খেৰ আদিও পোৱা যায়। অতিৰিক্ত তথ্য বন উন্নয়ন পৰিকল্পনাত সন্নিবিষ্ট।</p>
ভূমি ব্যৱহাৰৰ ধৰণ	<p>পৰিশিষ্ট ২-ত গাঁৱৰ ভূমি ব্যৱহাৰৰ নমুনা দিয়া হৈছে। ইয়াৰ পৰা গাঁৱৰ ভূমি ব্যৱহাৰৰ এনে ধৰণে দেখা যায়—</p> <ul style="list-style-type: none"> কৃষিৰ বাবে ব্যৱহৃত ভূমি : ৪০.৭৩ শতাংশ গাঁৱৰ গচ্ছ ৰোপণ : ১৪.৪৬ শতাংশ বসতিকৰণ : ১০.৬৪ শতাংশ জুৰি : ১.৮৭ শতাংশ (পানী জমা হৈ থকা অঞ্চল সামৰি) ৰাষ্ট্ৰ : ১.৫৯ শতাংশ

ভূমি ধারণ	<p>পরিয়ালসমূহত ভূমি অধিগ্রহণৰ প্ৰকাৰ তথ্য-১ৰ তালিকা-৩ ত দিয়া আছে। সেইমতে দেখা যায় —</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ ৪.৫ শতাংশ পরিয়াল ভূমিহীন ■ ৯৫.৪ শতাংশ পরিয়াল প্ৰান্তীয় কৃষক (২ হেক্টেৰতকৈ কম) অৰ্থাৎ ৪২ টা পরিয়াল ■ ক্ষুদ্ৰ আৰু বৃহৎ কৃষকৰৰ অন্তৰ্গত কোনো পরিয়াল নাই
পশুধন	<p>গাঁওখনৰ মুঠ পশুধন ৬৮১ নিম্নোক্ত তালিকাত প্ৰতিটো পরিয়ালে গড় হিচাপে পোহা পশুধনৰ তালিকা দিয়া হ'ল —</p> <p>গৰু — ১৯৭ ছাগলী — ৫৬ গাহৰি — ৬৭ কুকুৰা - ৩৪১</p> <p>তথ্য -১ৰ তালিকা-৪ (পৰিশিষ্ট -৬)ত উপৰোক্ত বিষয়ত বিতংভাৱে উল্লেখ কৰা হৈছে।</p>
গাঁৱৰ আন্তঃগাঁথনি আৰু যোগাযোগ ব্যৱস্থা	<p>যিকোনো জনবসতি অঞ্চলতে সাধাৰণ আন্তঃগাঁঠনিৰ উপলব্ধতাই জীৱিকাৰ বহনক্ষম উপায় বিকাশত সহায় কৰে। গাঁওখনত বৰ্তমানৰ আন্তঃগাঁঠনি সন্তোষজনক নহয়। তথ্য-১ৰ তালিকা-৫ ত উল্লেখ কৰা মতে গাঁওখনৰ বৰ্তমানৰ আন্তঃগাঁথনি এনেধৰণৰ — বস্তুগত আন্তঃগাঁথনি : অধিবাসীসকল পকা আলিবাট, বিদ্যুত সংযোগ, পানী যোগান আৰু মোবাইল সংযোগ আদিৰ দৰে ন্যূনতম সুবিধাখৰিনিৰ পৰা বঢ়িত। শিক্ষা আৰু স্বাস্থ্যৰ সুবিধা : শিক্ষাৰ ক্ষেত্ৰত দেখা যায়, গাঁওখনত ন্যূনতম শিক্ষা, ৰাজহৰা পৰিবহণ আৰু স্ফৰস্থ্য কেন্দ্ৰৰ সুবিধা নাই। সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যসকলে যাতায়তৰ বাবে চাইকেল ব্যৱহাৰ কৰে। চৰকাৰী কাৰ্যালয় : চৰকাৰী কাৰ্যালয় (যেনে পুলিচ ষ্টেচন, গাঁও পঞ্চায়তৰ কাৰ্যালয়, বন লাট কাৰ্যালয় আদি) গাঁৱৰ পৰা দূৰৈত অৱস্থিত। থকা ঠাইৰ পৰা বা ওচৰৰ কোনো ঠাইৰ পৰা গাঁওবাসীয়ে ৰাজহৰা পৰিবহণৰ সুবিধা প্ৰহণ কৰিব নোৱাৰে। বিত্তীয় অন্তৰ্ভুক্তকৰণ : বেংক, ডাকঘৰ আদি বিত্তীয় অনুষ্ঠান গাঁৱৰ পৰা যথেষ্ট দূৰৈত অৱস্থিত। সেয়ে সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যসকলৰ বেংক বা ডাকঘৰত কোনো একাউণ্ট নাই।</p>
কৃষিশস্য	<p>গাঁৱৰ উৎপাদিত কৃষিজাত শস্যৰ বিতং তথ্য নথি-১ৰ তালিকা-৬ত দিয়া হৈছে। গাঁওখনত নিম্নোক্ত শস্যসমূহৰ খেতি হয় —</p> <p>খাৰিফ শস্য : শালি ধান, কচু, আদা, ভেন্দি। ৰবি শস্য : সৰিয়াহ, তিল, আলু। অন্যান্য : মৰাপাট, কঁঠাল, গোমধানআদি। বৰষুণৰ পানীৰ উপৰত নিৰ্ভৰশীল</p>

<p>শস্য উৎপাদনৰ ক্ষেত্ৰেখা</p>	<p>গাঁৱৰ উৎপাদিত কৃষিজাত শস্যৰ বিতং উৎপাদন পৰিলেখ তথ্য-১ৰ তালিকা-৭ ত দিয়া হৈছে।</p> <p>গাঁওখনৰ বেছিভাগ লোকেই শালি ধান, হালধি, মছলা আৰু শাক-পাচলি আদিৰ খেতিত জড়িত হৈ থাকে।</p> <p>শস্যসমূহৰ গড় উৎপাদন এনেধৰণৰ —</p> <p>ক) ধান : উৎপাদনৰ ৫৫ কুইটল। — ১.৯ কুইটল/হেক্টেৰ</p> <p>খ) তৈল বীজ : উৎপাদনৰ ৫ কুইটল। — ১.২ কুইটল/হেক্টেৰ</p>
<p>উপলব্ধ পশুখাদ্য</p>	<p>গাঁওখনত উপলব্ধ পশুখাদ্যৰ তথ্য-(I)ৰ তালিকা-৮ত সন্নিৰিষ্ট কৰা হৈছে। :</p> <p>ক) চৰণীয়া পথাৰ</p> <p>খ) ঘৰৱা আৱৰ্জনা</p> <p>গ) শস্যৰ আৱৰ্জনা</p>
<p>বজাৰ</p>	<p>তথ্য নথি-১ৰ তালিকা-৯ত গাঁৱৰ বিভিন্ন বজাৰৰ অৱস্থান দেখুওৱা হৈছে। গাঁওবাসীয়ে ব্যৱহাৰ কৰা মূল বজাৰ কেইখন এনেধৰণৰ—</p> <p>(ক) গেলামাল/পি ডি এচ : ঝাৰবাৰী৪ কিলোমিটাৰ দূৰেত।</p> <p>(খ) সাপ্তাহিক/অৰ্ধ সাপ্তাহিক বজাৰ : ঝাৰবাৰী ৩ কিলোমিটাৰ দূৰেত।</p> <p>(গ) প্ৰধান বজাৰ : পাটগাঁও ৭ কিলোমিটাৰ দূৰেত।</p>
<p>জলসম্পদ</p>	<p>তথ্য-(I)ৰ তালিকা-১০ত জল সম্পদসমূহৰ বিষয়ে সন্নিৰিষ্ট কৰা হৈছে। প্ৰধান জলসম্পদসমূহ এনেধৰণৰ :</p> <p>ক) দমকল : (পানীৰ উপলব্ধতা — খাতুকালীন)</p> <p>খ) বিৎ কুঁৰা : (পানীৰ উপলব্ধতা — খাতুকালীন)</p> <p>গ) খাল : (পানীৰ উপলব্ধতা — খাতুকালীন)</p>
<p>শক্তিৰ ব্যৱহাৰ</p>	<p>তথ্য-১ৰ তালিকা-১১ত গাঁৱৰ মুখ্য শক্তিৰ উৎসসমূহক দেখুওৱা হৈছে। সেইখনি তলৰ তালিকাত দিয়া হ'ল—</p> <p>ক) কাঠখৰি : নিৰ্ভৰশীল পৰিয়াল : ৪২ টা। উৎস—বনাঞ্চল।</p> <p>খ) এল পি জি : নিৰ্ভৰশীল পৰিয়াল : ১২ টা। উৎস—বজাৰ।</p> <p>গ) সৌৰশক্তি : নিৰ্ভৰশীল পৰিয়াল : ৩১ টা। উৎস—বজাৰ।</p>

আর্থ-সামাজিক স্থিতি	<p>সামাজিক গাঁথনি : গাঁওবাসী জনজাতীয় গোষ্ঠীর। তেওঁলোকৰ মাজত কোনো জাতিভেদ পথা নাই। সমাজত কোনো সামাজিক বিভাজন নাই। দেখা গৈছে সমাজত মহিলাৰ স্থান সন্তোষজনক।</p> <p>অর্থনৈতিক অৱস্থা : গাঁওবাসীৰ অর্থনৈতিক অৱস্থা সন্তোষজনক নহয়। গাঁওবাসীৰ মূল জীৱিকা হৈছে খেতি, পশুপালন, ব্যৱসায়, দৈনিক মজুৰি আদি। তেওঁলোকৰ বছৰি উপার্জন ১৫,০০০ টকাৰ পৰা ৩০,০০০ টকা।</p> <p>জীৱিকাৰ বাবে সৰহ সংখ্যক কোনো যুৱক বা আন ব্যক্তি গাঁৱৰ বাহিৰলৈ গৈছে।</p> <p>অতিৰিক্ত বিতৎ বিৱৰণ পাছৰ শাখাত উপলব্ধ।</p>
মানচিত্ৰ	<p>অংশগ্রহণমূলক (পি আৰ এ) অনুশীলনৰ ভিত্তিত প্ৰস্তুত কৰা তলৰ মানচিত্ৰসমূহ পৰিশিষ্ট-১ ত সন্নিবিষ্ট কৰা হৈছে।</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ গাঁৱৰ মানচিত্ৰ ■ গাঁৱৰ সামাজিক মানচিত্ৰ ■ গাঁৱৰ সম্পদৰ মানচিত্ৰ

৩। জীরিকাৰ সুযোগসমূহৰ বিশ্লেষণ

<p>পি আৰ এ অনুশীলন</p>	<p>আই আই ই গুৱাহাটীৰ এটা দলে স্বমক'ৰ গাঁৱত চলোৱা পি আৰ এ অনুশীলনৰ সবিশেষ—</p> <p>তাৰিখ : ৮ জুন, ২০১৬।</p> <p>স্থান : জে এফ এম চিৰ সভাপতিৰ বাসভৱন, পূব মহেন্দ্ৰপুৰ</p> <p>উপস্থিতি: ৫৭ গৰাকী জে এফ এম চিৰ বিষয়বৰীয়া, গাঁওবুড়া, সম্প্রদায়ৰ সদস্য, বন বিভাগৰ বিষয়া আদি উপস্থিতি আছিল।</p>
<p>পি আৰ এৰ উদ্দেশ্য</p>	<p>সমাজৰ উন্নয়ন আৰু উন্নীতকৰণৰ বাবে প্রতিটো পৰিয়ালৰ জীৱিকাৰ অৱস্থা অধ্যয়ন কৰা আৰু বনাথৰ উন্নয়নৰ পৰিকল্পনাই উদ্দেশ্য।</p>
<p>পি আৰ এত ব্যৱহৃত (সা-সৰঞ্জাম) মাপকাঠি আৰু অনুশীলনৰ ফলাফল</p>	<p>অনুশীলনৰ বাবে ভিন্ন মাপকাঠি (সা-সৰঞ্জাম) ব্যৱহাৰ কৰা হৈছিল—এইসমূহ হ'ল :</p> <p>সামাজিক মানচিত্ৰায়ন</p> <p>সম্পদ স্থানাংক</p> <p>সময়বেখা পৰ্যবেক্ষণ</p> <p>জীৱিকাৰ ঋতু সম্পৰ্কীয়তা</p> <p>ভেন ডায়েগ্রাম</p> <p>পৰিশিষ্ট-৩ বিতং তথ্য প্ৰদান কৰা হৈছে।</p>

<p>স্থানাংক</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ জীরিকা আৰু দক্ষতা উন্নয়ন ■ জীরিকা আৰু দক্ষতা উন্নয়নৰ প্ৰাবন্ধিক কাৰ্যসূচী (ই পি এ) <p>পৰিশিষ্ট— তত বিস্তৃত বৰ্ণনা আছে।</p> <p>জীরিকা আৰু দক্ষতা উন্নয়নৰ স্থানাংক</p> <p>ক) বয়ন খ) বাঁহ-বেতৰ কাম গ) এড়ী পালন ঘ) বাহন চালনা</p> <p>ই পি এৰ স্থানাংক</p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse; text-align: center;"> <thead> <tr> <th style="padding: 5px;">ক্রমিক নং</th><th style="padding: 5px;">স্থানাংক অনুসাৰে গাঁৱৰ ই পি এ</th><th style="padding: 5px;">বৰ্ণনা (পৰিশিষ্ট-ত অতিবিক্ষেপ বৰ্ণনা)</th></tr> </thead> <tbody> <tr> <td style="padding: 5px;">১</td><td style="padding: 5px;">ৰাজহৰা ভৱন</td><td style="padding: 5px;">সভা অনুষ্ঠিত কৰিবৰ বাবে</td></tr> <tr> <td style="padding: 5px;">২</td><td style="padding: 5px;">বিদ্যুৎ</td><td style="padding: 5px;">প্ৰতিটো পৰিয়ালতে কমেও ১টাকৈ সৌৰ চাকি</td></tr> <tr> <td style="padding: 5px;">৩</td><td style="padding: 5px;">খোৱা পানী</td><td style="padding: 5px;">টিউব ৱেলৰ ব্যৱস্থা কৰা (কমেও ১৫টা)</td></tr> <tr> <td style="padding: 5px;">৪</td><td style="padding: 5px;">মীন পালন</td><td style="padding: 5px;">পুখুৰীকেইটাৰ উন্নতি সাধন</td></tr> <tr> <td style="padding: 5px;">৫</td><td style="padding: 5px;">বিদ্যালয়</td><td style="padding: 5px;">উচ্চ প্ৰাইমাৰী বিদ্যালয়</td></tr> </tbody> </table> <ul style="list-style-type: none"> ■ প্ৰাবন্ধিক জীরিকা কাৰ্যক্ৰমৰ প্ৰচাৰৰ বাবে ই পি এ ফাণৰ পৰা কৰ্মসূচী পুঁজিত দুই লাখ টকা বখাৰ ব্যৱস্থা। ■ জে এফ এম টি এলেকাৰ ভিতৰত কম ব্যয় সাপেক্ষ এটা কাৰ্যালয় আৰু ৰাজহৰা কৰ্মক্ষেত্ৰ স্থাপন কৰা হ'ব। <ul style="list-style-type: none"> ■ প্ৰাবন্ধিক জীরিকা কাৰ্যক্ৰমৰ প্ৰচাৰৰ বাবে ই পি এ ফাণৰ পৰা কম ব্যয় সাপেক্ষ পশ্চালন চালিব ব্যৱস্থা কৰা হ'ব। 	ক্রমিক নং	স্থানাংক অনুসাৰে গাঁৱৰ ই পি এ	বৰ্ণনা (পৰিশিষ্ট-ত অতিবিক্ষেপ বৰ্ণনা)	১	ৰাজহৰা ভৱন	সভা অনুষ্ঠিত কৰিবৰ বাবে	২	বিদ্যুৎ	প্ৰতিটো পৰিয়ালতে কমেও ১টাকৈ সৌৰ চাকি	৩	খোৱা পানী	টিউব ৱেলৰ ব্যৱস্থা কৰা (কমেও ১৫টা)	৪	মীন পালন	পুখুৰীকেইটাৰ উন্নতি সাধন	৫	বিদ্যালয়	উচ্চ প্ৰাইমাৰী বিদ্যালয়
ক্রমিক নং	স্থানাংক অনুসাৰে গাঁৱৰ ই পি এ	বৰ্ণনা (পৰিশিষ্ট-ত অতিবিক্ষেপ বৰ্ণনা)																
১	ৰাজহৰা ভৱন	সভা অনুষ্ঠিত কৰিবৰ বাবে																
২	বিদ্যুৎ	প্ৰতিটো পৰিয়ালতে কমেও ১টাকৈ সৌৰ চাকি																
৩	খোৱা পানী	টিউব ৱেলৰ ব্যৱস্থা কৰা (কমেও ১৫টা)																
৪	মীন পালন	পুখুৰীকেইটাৰ উন্নতি সাধন																
৫	বিদ্যালয়	উচ্চ প্ৰাইমাৰী বিদ্যালয়																

<p>জীৱিকা অৰ্জনৰ সম্ভাৱনীয়তাসমূহ</p>	<p>জীৱিকা অৰ্জনৰ সুবিধাসমূহ তলত দিয়াৰ দৰে চিনান্ত কৰা হৈছে :</p> <ul style="list-style-type: none"> * কৃষি শস্য আৰু উদ্যান শস্য * পশুধন * এন টি এফ পি * দক্ষতা উন্নয়ন * ঋণৰ সুবিধা <p>অতিৰিক্ত আলোচনা এই সম্পর্কত তলত দিয়া হ'ল।</p>
<p>কৃষি আৰু উদ্যানশস্য</p>	<p>তথ্যঃ ২ৰ তালিকাঃ ১২ৰ পৰা কৃষি আৰু উদ্যানশস্যত এই সম্পৰ্কীয় সুবিধাসমূহ পাৰ পাৰি।</p> <p>মূল প্রতিবন্ধকতাসমূহ</p> <p>(ক) সাৰ, কীটনাশক দ্রব্যৰ নিচেই কম প্ৰয়োগ (খ) জলসিঞ্চনৰ সুবিধাৰ অভাৱ। (গ) পাৱাৰ টিলাৰ, ট্ৰেক্টৰ আদি আধুনিক সা-সৰঞ্জাম, কৃষি আন্তঃগাঁথনিৰ অভাৱ। (ঘ) অধিক উৎপাদনক্ষম সঁচৰ ব্যৱহাৰ নাই</p> <p>সুবিধাসমূহ—</p> <p>(ক) উপযুক্ত ধৰণে আৰু নিয়ন্ত্ৰিতভাৱে কীটনাশক দ্রব্য (খ) নতুন প্ৰযুক্তি আৰু কৃষি কৰ্মৰ সৰঞ্জামসমূহৰ প্ৰচলন যেনে পাৱাৰ টিলা, ট্ৰেক্টৰ আদি (গ) সুপৰিকল্পিত প্ৰশিক্ষণৰ দ্বাৰা পৰম্পৰাগতভাৱে কৃষিকৰ্মত পার্গত গাওঁবাসীৰ দক্ষতা বিকাশ কৰা।</p> <p>প্ৰস্তাৱিত অনুষ্ঠানঃ</p> <p>ট্ৰেক্টৰ চলোৱাৰ প্ৰশিক্ষণ কৃষি উন্নয়ন কাৰ্যসূচী কীটনাশক, বীজাণুনাশক অধিক উৎপাদনক্ষম বৰ্ণসংকৰ খেতিৰ প্ৰশিক্ষণ</p>
<p>পশুধন</p>	<p>তালিকা-১৩ত এই পশুধন সম্পৰ্কীয় অতিৰিক্ত তথ্য দিয়া হ'ল।</p> <p>মূল প্রতিবন্ধকতাসমূহ—</p> <p>ক) দুৰ্বল আৰ্থিক অৱস্থাৰ হেতু বজাৰৰ পৰা পশুখাদ্য ত্ৰয় কৰাত অসমৰ্থ। খ) গছৰ পৰা পোৱা পশুখাদ্য বা শস্যৰ অৱশিষ্ট ৩ বা পৰা ৪ মাহলৈহে উপলব্ধ। সেউজ পশুখাদ্যও গোটেই বছৰ উপলব্ধ নহয়। গ) পশু চিকিৎসা কেন্দ্ৰ নাই। ঘ) পশু পালনৰ জ্ঞানৰ অভাৱ।</p> <p>ইয়াৰ সুবিধাসমূহ—</p> <p>ক) পশুপালনৰ পৰা উচ্চ উপাৰ্জন খ) দুঃখ আৰু দুঃখজাত দ্রব্যৰ বাবে কোকৰাবাৰ জিলা সদৰ আৰু পশ্চিমবঙ্গত যথেষ্ট চাহিদা আছে যদিও এই ঠাই জে এফ এম চিৰ পৰা যথেষ্ট দূৰত।</p> <p>পৰামৰ্শঃ</p> <p>ক) গাহৰি পালন। খ) কুকুৰা পালন।</p>

এন ড্রিউ এফ পি	<p>তথ্য-২ৰ তালিকা-১৪ত এন ড্রিউ এফ পিৰ সুবিধাসমূহৰ বিস্তৃত তথ্য আছে।</p> <p>মূল প্রতিবন্ধকতা :</p> <ul style="list-style-type: none"> ক) এন ড্রিউ এফ পিৰ সম্পদ সীমিত পৰিমাণৰ খ) কাৰিকৱী জ্ঞান নাই। গ) প্ৰস্তুতকৰণ গোটা নাই। <p>সন্তাৱনাসমূহ</p> <ul style="list-style-type: none"> ক) সাৰুৱা মাটিৰ উপলব্ধতা। <p>সন্তাৱনাসমূহ</p> <ul style="list-style-type: none"> ক) ফলৰ গচ বোপণ খ) ভেষদ উত্তিদিত সুগন্ধি উত্তিদ বোপণ
বিশেষ দক্ষতা	<p>তথ্য : ২ৰ তালিকা : ১৫ত বিশেষ দক্ষতা সন্তাৱনাসমূহৰ বিস্তৃত তথ্য আছে।</p> <p>মূল প্রতিবন্ধকতা :</p> <ul style="list-style-type: none"> ক) উৎপাদিত সামগ্ৰীৰ বহুবৈচিকৰণৰ অভাৱ খ) উৎপাদিত দ্ৰব্যৰ মান উন্নীতকৰণৰ গৱেষণাৰ অভাৱ গ) টি কিউ এম কৌশলৰ অভাৱ <p>ইয়াৰ সন্তাৱনাসমূহ :</p> <ul style="list-style-type: none"> ক) ভাল যোগাযোগ ব্যৱস্থাৰ উপলব্ধ কৰা খ) দক্ষ লোকসকলৰ প্ৰশিক্ষণ গ) চৰকাৰৰ পৰা বিভৌয় সাহায্য <p>পৰামৰ্শসমূহ :</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ আধুনিক সা-সৰঞ্জামৰ প্ৰশিক্ষণ ■ গাঁওবাসীৰ বাবে আধুনিক প্ৰযুক্তিৰ ব্যৱস্থা ■ দক্ষতা বিকাশ আৰু নতুন উৎপাদন বিকাশ আৰু উৎপাদন বিবিধতাৰ প্ৰশিক্ষণ ■ কেঁচামালৰ বেংক স্থাপন ■ উৎপাদিত সামগ্ৰী প্ৰতিষ্ঠানিক ক্ৰেতাৰ বাবে বৃহৎ পৰিমাণত দিয়াৰ ব্যৱস্থা
খণ্ডৰ সুবিধা	<p>তথ্য-২ৰ তালিকা-১৬ত এই বিষয়ে আলোচনা কৰা হৈছে।</p> <p>ইয়াৰ মূল প্রতিবন্ধকতাসমূহ হ'ল :</p> <ul style="list-style-type: none"> ক) বিধিবন্ধ বিভৌয় ব্যৱস্থাৰ পৰা বহিষ্কাৰ খ) স্থানীয় ধাৰ দিয়া ব্যক্তি বা অবিধিবন্ধ বিভৌয় অনুষ্ঠানে আৰোপ কৰা অত্যধিক সূতৰ হাৰ <p>সুবিধাসমূহ :</p> <ul style="list-style-type: none"> ক) আধুনিক বিভৌয় প্ৰতিষ্ঠান স্থাপন খ) উপযুক্ত সজাগতা <p>পৰামৰ্শ :</p> <p>চুবুৰীয়া অঞ্চলত টকা-পইচা লেনদেন সম্পৰ্কীয় আধুনিক অনুষ্ঠানৰ ব্যৱস্থা কৰা।</p>

<p>কৌশলগত হস্তক্ষেপ</p>	<p>জীরিকা উন্নয়ন পরিকল্পনার বাবে ওপরত উল্লিখিত পরামর্শমূলক কার্যসূচীসমূহ কৌশলগত হস্তক্ষেপ হিচাপে সারাংশ করা হৈছে :</p> <ol style="list-style-type: none"> ১) কৃষি আৰু উদ্যানশস্য : ট্ৰেষ্টৰ পৰিচালনা প্ৰশিক্ষণ, কৃষি দক্ষতা উন্নয়ন কার্যসূচী, কীটনাশক সাৰ আৰু হাইব্ৰিড কৃষিৰ সন্দৰ্ভত প্ৰশিক্ষণ। ২) পশু পালন : গাহাৰি পালন, কুকুৰাপালন ৩) বিশেষ দক্ষতা : আধুনিক সা-সঁজুলিৰ প্ৰশিক্ষণ, গাঁওবাসীক আধুনিক প্ৰযুক্তিবিদ্যা উপলব্ধ কৰোৱা। উৎপাদন বৃদ্ধি আৰু উৎপাদিত দ্ৰব্যৰ বিবিধতা প্ৰদানৰ বাবে গাঁওবাসীৰ দক্ষতা উন্নয়ন আৰু প্ৰশিক্ষণ, কেঁচামালৰ সঞ্চয় ঘৰ স্থাপন, প্রাতিষ্ঠানিক ক্ৰেতাৰ লগত উৎপাদিত সামগ্ৰী বিক্ৰীৰ সুব্যৱস্থা কৰা। ৪) খণ সুবিধা : কাষৰীয়া অঞ্চলত আধুনিক বিভৌয় প্ৰতিষ্ঠান স্থাপন।
--------------------------------	---

8. জীরিকা উন্নয়ন পরিকল্পনা

<p>উপার্জন সৃষ্টি বিশ্লেষণ</p>	<p>নিম্নোক্ত শিতানসমূহত জীরিকার বিশ্লেষণ করা হয় —</p> <p>ক) জীরিকার সহায়</p> <p>খ) জীরিকার বিষয়</p> <p>গ) সন্তানাপূর্ণ জীরিকাক অগ্রাধিকার</p> <p>স্বমক'র জে এফ এম চি-র অধীনৰ অঞ্চলসমূহত পি আৰ এ-ৰ অনুশীলন সম্পন্ন কৰি নিম্নোক্ত নিৰ্ণয়কসমূহক আগত বাখি এনেদৰে জীরিকার সুবিধা বিশ্লেষণ কৰা হৈছে—</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ প্রাকৃতিক মূলধন ■ বস্তুগত মূলধন ■ সামাজিক মূলধন ■ মানৱ মূলধন ■ বিভৌয় মূলধন
<p>প্রাকৃতিক মূলধন</p>	<p>পূৰ্ব মহেন্দ্রপুৰ জে এফ এম চি-ৰ মূল প্রাকৃতিক মূলধন হৈছে মহামায়া সংৰক্ষিত বনাঞ্চল। গাঁওখনৰ বেছিভাগ মানুহেই কাঠখৰি, সেউজ পশুখাদ্য, কাঠ আদিৰ বাবে বনাঞ্চলৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল। গাঁওবাসীয়ে কৃষি আৰু পশু-পালনৰ বাবে এই নদীৰ পানী ব্যৱহাৰ কৰে।</p> <p>(তালিকা -১০-১১ৰ তালিকা -৩ ত বিতৎ বিৱৰণ দিয়া হৈছে।)</p>
<p>বস্তুগত মূলধন</p>	<p>পূৰ্ব মহেন্দ্রপুৰ জে এফ এম চি-ৰ অন্তর্গত, সৰহ সংখ্যক লোকেই কৃষি কৰে আৰু প্রাণীয় খেতিয়কসকলৰ ২ হেক্টেকতকৈ কম মাটি আছে। এই বিষয়ে বিতৎ তথ্য তালিকা -৩-ৰ পৰিশিষ্ট-৬ ত দিয়া হৈছে।</p> <p>গাঁওখনত কোনো পকা ঘৰ নাই; আটাইবোৰ ঘৰ খেবৰ ইন্দৰ বিভিন্ন উত্সী হিচাপে জৈৱ গেছ-কেৰাচিন, বিদ্যুত আৰু এল পি জি উপলক্ষ। গাঁওবাসীয়ে ঘৰৱা ব্যৱহাৰৰ বাবে কাঠখৰি আৰু কেৰাচিনৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল। এল পি জি-ৰ ব্যৱহাৰ আছে যদিও তেনেই সীমিত। (তালিকা -১০, ১১ দ্রষ্টব্য)</p> <p>জে এফ এম চি-ৰ এলেকাত মাত্ৰ ১ টা প্রাথমিক স্কুল আছে আৰু গাঁৱৰ বাহিৰত ১টা মাধ্যমিক স্কুল আছে। আৰু কোনো শিক্ষানুষ্ঠান নাই। (তালিকা-৫ দ্রষ্টব্য)</p> <p>পানীৰ উৎসত হিচাপে জে এফ এম চি-ৰ এলেকাত ৬টা জুৰি আছে।</p>
<p>সামাজিক মূলধন</p>	<p>সজাগতাৰ অভাৱৰ বাবে জে এফ এম চি-ৰ অনুষ্ঠানসমূহত গাঁওবাসী বিশেষভাৱে জৰিত নহয়। এই ক্ষেত্ৰত তেওঁলোকৰ মাজত মাজত সজাগতাৰ অভাৱ। সেয়ে এই অনুষ্ঠানৰোৱে আগবঢ়োৱা সা-সুবিধাবোৰ তেওঁলোকে লাভ কৰিব নোৱাৰে।</p> <p>গাঁওখনত মুঠতে দুটা মহিলা আত্ম-সহায়ক গোট আছে। জে এফ এম চি-ৰ এলেকাত কোনো যুৱ সংঘ বা ৰাজহৰা ভৱন নাই।</p>
<p>মানৱ মূলধন</p>	<p>জে এফ এম চি-ৰ এলেকাৰ মুঠ জনসংখ্যাৰ ৪৫.৯০ শতাংশ লোক শিক্ষিত। ইয়াৰ ৭ শতাংশ লোক উচ্চ প্রাথমিক শিক্ষা লাভ কৰিছে।</p>

বিত্তীয় মূলধন	<p>জে এফ এম চি-র এলেকাত কোনো চৰকাৰী বেংক বা ঝণদান অনুষ্ঠান নাই। তথাপিও গাঁওবাসীৰ কোনো কোনোৱে অনানুষ্ঠানিক গোট, আঞ্চীয়- স্ফজন আদিৰ পৰা ধন ধাৰে লয়।</p> <p>সকলো লোকৰে বাণিজ্যিক বেংকত একাউণ্ট আছে যদিও তেওঁলোক এনে বিত্তীয় অনুষ্ঠানৰ সা-সুবিধা সম্পর্কে জ্ঞাত নহয়।</p>
জীৱিকা পৰিপেক্ষিত	<p>পূৰ্ব মহেন্দ্ৰপুৰ জে এফ এম চি- এলেকাত চিনাঙ্ক কৰা জীৱিকাৰ বিষয়সমূহ এনে ধৰণৰ—</p> <p>ক) জে এফ এম চি—ৰ মুঠ উপার্জনৰ সৈতে জৰিত বিশেষ জীৱিকাৰ বিষয়ৰ অৱদান</p> <p>খ) বিশেষ জীৱিকাৰ বিষয়ৰ সন্নিবিষ্ট শতকৰা উপার্জন</p> <p>গ) সন্তোষনাময় জীৱিকাৰ বিষয়সমূহ অগ্রাধিকাৰ ক্ৰম</p>

৪. পি আর এ অনুশীলনৰ মাধ্যমেৰে অগ্রাধিকাৰৰ স্থানাংক নিৰ্ধাৰণ

জীৱিকা উপার্যনৰ কাৰ্যসূচী	<p>জীৱিকা উপার্যনৰ বাবে গাঁওখনৰ মূল উপাৰ্জনমূলক কাৰ্য হ'ল —</p> <p>কৃষিখণ্ড :</p> <p>ক) কুকুৰা পালন, দুঁধ পাম আৰু গাহাৰি পালন খ) লা উৎপাদন গ) উদ্যান শস্য অনা-কৃষি খণ্ড :</p> <p>ক) বয়ন খ) গাড়ী চালনা গ) ইলেকট্ৰিচিয়ান ঘ) ৰেচম শিল্প ঙ) ক্ষুদ্ৰ ব্যৱসায়</p>
আত্মসহায়ক গোটৰ কাৰ্যকলাপ	<p>গাঁৰৰ আত্মসহায়ক গোটসমূহে তলৰ কাৰ্যসূচীসমূহ পৰিকল্পনা কৰিব পাৰে :</p> <p>১) সজাগতা সৃষ্টি কৰা ২) সাংগঠিত কৰি গোট গঠন কৰা ৩) গাঁওবাসীক উপাৰ্জনমূলক কাৰ্যত জৰিত কৰা</p>
শিক্ষাব উদ্দেশ্যে অৱণ	<p>তলত উল্লিখিত শিক্ষাব উদ্দেশ্যে অৱণ কাৰ্যসূচীসমূহৰ পৰিকল্পনা—</p> <p>১) নাই। ২) নাই।</p> <p>উৎস : তথ্য : ৪৮ তালিকা : ৩৪</p>
কৰ্মসূচীৰ সাৰাংশ	<p>পৰৱৰ্তী পৃষ্ঠাত সংলগ্ন কৰা হৈছে।</p>
সংপ্ৰস্তুকৰণ	<p>পৰিকল্পিত পদক্ষেপসমূহ ভাৰত চৰকাৰৰ তলত উল্লিখিত আঁচনিসমূহেৰে সংপ্ৰস্তুকৰণ কৰিব পাৰি :</p> <p>ক) ৰাষ্ট্ৰীয় গ্রাম নিয়োগ নিশ্চিতকৰণ আঁচনি (National Rural Employment Guarantee Scheme) — গ্রাম্য নিয়োগৰ কাৰণে</p> <p>খ) ৰাষ্ট্ৰীয় কৃষি বিকাশ যোজনা (Rashtriya Krishi Vikas Yojana) — কৃষি আৰু সংলগ্ন ক্ষেত্ৰ বিকাশৰ বাবে।</p> <p>গ) স্বৰ্গজয়ষ্ঠী গ্রাম সৰোজগাৰ যোজনা (S J G S Y) — জলসিদ্ধন আৰু বেচ্ছনৰ কাৰণে।</p> <p>ঘ) ৰাষ্ট্ৰীয় গ্রামীণ জীৱিকা অভিযান (National Rural Livelihoods Mission)</p> <p>ঙ) দক্ষতা বিকাশ আঁচনি (Skills Development Programme)</p> <p>চ) গ্রামোন্নয়ন আৰু জীৱিকাৰ বাবে পোৱা উপযোগী অন্যান্য আঁচনি।</p> <p>উপৰোক্ত সংপ্ৰস্তুকৰণে বৰ্তমানৰ পৰিকল্পনাক সহায় কৰাৰ লগতে ভৱিষ্যৎ প্ৰকল্পতো সহায় কৰিব।</p>

স্থানাংক

স্থান নির্ণয়ক অনুশীলন আছিল এনেধবণৰ

- জীৱিকা আৰু দক্ষতা উন্নয়ন
- জীৱিকা আৰু দক্ষতা উন্নয়নৰ প্ৰাৰম্ভিক কাৰ্যসূচী (ই পি এ)

প্ৰাৰম্ভিক কাৰ্যসূচীৰ স্থানাংক নিৰ্ধাৰণ

স্থান	স্থানাংক অনুসাৰে গাঁৰৰ ই পি এ	বৰ্ণনা (পৰিশিষ্ট-৩ত অতিৰিক্ত বৰ্ণনা)	পুঁজিৰ সন্তাৱনীয় উৎস /বিভাগ
১	ৰাজলুৱা ভৱন	সভা-সমিতিৰ আয়োজন আৰু উৎপাদন কেন্দ্ৰ	পথগায়ত আৰু গ্ৰামোন্নয়ন
২	বয়ন	ৰাইজৰ বাবে এটা প্ৰশিক্ষণ সুবিধাৰ থকা এটা কেন্দ্ৰ	এ পি এফ বি চি
৩	খোৱাপানী	পৰিয়ালসমূহৰ বাবে	ই পি এ/ এ পি এফ বি চি
৪	জলসিদ্ধন	কৃষি কাৰ্যৰ বাবে	জলসিদ্ধন বিভাগ অসম চৰকাৰ
৫	অনাময়	প্ৰত্যেক ঘৰলৈ কম খৰচী শৌচাগার	স্বচ্ছ ভাৰত মিছন/পি এইচ চি

৫. পূর্ব মহেন্দ্রপুর জে এফ এম চির বনাধ্বল উন্নীতকরণের আঁচনি

অংশগ্রহণমূলক গ্রাম্য পরিমাপ পি আৰ এ-ব অনুশীলন মতে, পূর্ব মহেন্দ্রপুর যুটীয়া বন পরিচালনা সমিতিৰ ক্ষুদ্র পৰিকল্পনাৰ এক অংশ কপে এই বনাধ্বল উন্নীতকরণৰ আঁচনি প্ৰস্তুত কৰা হৈছে। এই আঁচনিৰ লক্ষ্য হৈছে, সমকৰ যুটীয়া বন পরিচালনা সমিতিৰ অধীনৰ বনাধ্বলত উপভোগ আৰু জীৱিকা বৰ্তাই ৰাখি জৈৱ-বৈচিত্ৰ্য বজাই ৰখা, সংৰক্ষণৰ পৃষ্ঠপোষকতা কৰা।

১। জে এফ এম চির বনসমূহৰ অৱস্থা

ক্ষুদ্র পৰিকল্পনাৰ মতে পূর্ব মহেন্দ্রপুর যুটীয়া বন পরিচালনা সমিতিৰ অন্তৰ্গত বনাধ্বলৰ স্থিতি এনেধৰণৰঃ

- ক) বন-বিভাগে সমকৰ যুটীয়া বন পরিচালনা সমিতিক বনাধ্বলৰ হাৰি এলেকাৰ স্বৰ্ত আৰোপ থ) ৰোপণ বা ৰোপণ কৰিবলগীয়া ৰাজহৰা ভূমিভাগ আৰু বনাধ্বলৰ বাহিৰ ভূমিলৈ নিৰ্দেশ।

যুটীয়া বন পরিচালনা সমিতিৰ অধীনৰ এই উভয় ভাগ সম্পর্কে কৰা চমু আলোচনা এনেধৰণৰ —

১.১। বনাধ্বল আৰু ইয়াৰ অৱস্থা

পূর্ব মহেন্দ্রপুর যুটীয়া বন পরিচালনা সমিতিৰ অধীনৰ বনাধ্বলৰ বিতং বিৱৰণ প্ৰফ'মা-৩ৰ অধীনত তালিকা-৩.১ত দিয়া হৈছে (বন উন্নয়ন পৰিকল্পনা), যিবোৰ ক্ষুদ্র পৰিকল্পনাত পৰিশিষ্ট হিচাপে সন্নিবিষ্ট কৰা হৈছে। অন্যান্য বৃক্ষৰোপণ এলেকা (বা বৃক্ষৰোপণ কৰিবলগা) বিবেচনা কৰাৰ পিছত পূর্ব মহেন্দ্রপুর জে এফ এম চির বনাধ্বলৰ অৱস্থা তলত দিয়াৰ দৰে সাৰসংক্ষেপ কৰা হৈছে।

তালিকা-১ : পূর্ব মহেন্দ্রপুর জে এফ এম চির বনাধ্বলৰ অৱস্থা

চিহ্নিতকৰণ	জে এফ এম চি বনাধ্বলৰ আয়তন (হেক্টেৰ)	গাঁৰৰ পৰা দূৰত্ব (কিঃ মিঃ)	বনাধ্বলৰ অৱস্থা (ভাল-বনৰ ৪০% আৰু ততোধিক ত্ৰাউন ঘনত্ব বাকী-'ক্ষতিগ্রস্ত')	সম্প্ৰদায়ৰ দ্বাৰা ব্যৱহাৰৰ ব্যৱধানতা (২-৩ মাহ/৩-৬ মাহ/৬- ৯ মাহ/৯ মাহৰ বেছি)
(ক) ন্যস্ত বনাধ্বল				
আৰ এফ / পি এফ, নামঃ বীটঃ ঝাৰবাৰী কম্পার্টমেন্ট	৩০ হেক্টেৰ	০.২৫ কিঃমিঃ	ক্ষতিগ্রস্ত এলেকা	সপ্তাহত এবাৰ
(খ) অন্যান্য ৰোপিত এলেকা				
বনাধ্বলৰ প্ৰকাৰঃ ভি এফ /অন্যান্য	৪৫ হেক্টেৰ	০.২৫	ভাল এলেকা	সপ্তাহত এবাৰ
মুঠ	৭৫ হেক্টেৰ		ভাল এলেকাঃ ৪৫ হেক্টেৰ ক্ষতিগ্রস্ত এলেকাঃ ৩০ হেক্টেৰ	

উৎসঃ প্ৰফ'মা-৩, তালিকা ৩.১ / বন বিষয়া আৰু সম্প্ৰদায়ৰ লোকৰ সৈতে আলোচনা

ইয়াৰ পৰা দেখা গৈছে যে পূর্ব মহেন্দ্রপুর জে এফ এম চিৰ এলেকাত থকা বনাধ্বলৰ ৭৫ হেক্টেৰৰ ৩০ হেক্টাৰেই ক্ষতিগ্রস্ত আৰু ৪৫ হেক্টেৰ ভাল এলেকা।

১.২। বনভূমির প্রকার :

পূর্ব মহেন্দ্রপুর যুটীয়া বন পরিচালনা সমিতির অধীনের ভূমিভাগ বালিচঁইয়া। ভূমির প্রকার সম্পর্কত কিছুমান বৃক্ষগীয় দিশ এনেধবণৰ—

তালিকা- ২ঃ পূর্ব মহেন্দ্রপুর জে এফ এম চিৰ বনভূমিৰ প্রকার

তালিকা- ২ঃ পূর্ব মহেন্দ্রপুর জে এফ এম চিৰ বনভূমিৰ প্রকার

পৰিমাপ	ন্যস্ত বনাঞ্চলৰ অৱস্থা	বৃক্ষৰোপিত অন্যান্য এলেকাৰ অৱস্থা
উৰ্বৰতাৰ পর্যায়	উচ্চ	উচ্চ
ভূমি ক্ষয়ৰ অৱস্থা	খহনীয়া নাই	খহনীয়া নাই
উপস্থিতি :		
(ক) পলস	নাই	নাই
(খ) বোকামাটি	নাই	নাই
(গ) ন-উৰ্বৰ ভূমি	নিম্ন	নাই
(ঘ) বালিচাহি	নাই	নাই

উৎস : প্ৰফ'মা-৩, তালিকা ২/ বন বিষয়া আৰু গাঁওবাসীৰ সৈতে আলোচনা

পূর্ব মহেন্দ্রপুর জে এফ এম চিৰ বনাঞ্চলৰ সাৰুৱা মাটিৰ সাৰাংশ তলত দিয়া হ'ল :

- ক) ৰঙা মাটি স্বাভাৱিকতে সাৰুৱা
- খ) শেহতীয়াকৈ কোনো ক্ষুমিক্ষয় নাই
- গ) পলস, বোকা বা নতুনকৈ উৰ্বৰা কৃত মাটি নাই

১.৩ বনাঞ্চলৰ বৰ্তমান উদ্ধিদসমূহ

পূর্ব মহেন্দ্রপুর জে এফ এম চিৰ বনাঞ্চলৰ বৰ্তমান উদ্ধিদসমূহ তলত দিয়া হ'ল। এইটো মন কৰিবলগীয়া যে স্থানীয় বনাঞ্চলসমূহ সংৰক্ষিত বনাঞ্চলৰ শ্ৰেণীভুক্ত কৰা হৈছে।

তালিকা ৩ : পূর্ব মহেন্দ্রপুর জে এফ এম চির বনাধ্বলৰ বৰ্তমান উদ্ধিদসমূহ

প্রজাতি	স্থানীয় নাম	বৈজ্ঞানিক নাম
মুখ্য বন প্রজাতি	চেগুন	ছেনিগেলিয়া কেটেচু
	শাল	ডালবাবজিয়া ছিছু'
গুল্ম	ঘোঁৰা নিম	মিলিয়া
	কৈৰে	ফার্নছ
	আজাৰ	এট্'পা বেলোড'না
ঔষধি উদ্ধিদ	টেঁকীয়া	ফার্নছ
	জার্মানী বন	টার্মিচনালিয়া চেবুলা
	আমলথি	ফিলাস্তুচ এমলিকা
	শিলিখা	
	বহেৰা	
	ভোমোৰা	
উৎপাদন		
অন্যান্য, যদি আছে	বাঁহ	

উৎস : প্রফ'র্মা-৩, 'গ। বনাধ্বলৰ বৰ্তমান উদ্ধিদসমূহ/ বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যৰ সেতে আলোচনা

২। বনোন্নয়ন পৰিকল্পনাৰ অন্যান্য কাৰ্যসূচী

তলৰ উপশাখাসমূহত পূৰ্ব মহেন্দ্রপুৰ জে এফ এম চির বনোন্নয়ন পৰিকল্পনাৰ কাৰ্যসূচীসমূহ দিয়া হ'ল :

২.১। জে এফ এম চির অতীত সুৰক্ষা ব্যৱস্থা

অতীতত বন সুৰক্ষা বাবে স্বমক'ৰ জে এফ এম চিত লোৱা ব্যৱস্থাসমূহ আলোচনা কৰা হ'ল :

- ক) অন্তৰ্ভুক্ত পৰিয়াল : ৭৫
- খ) জড়িত থকা সদস্যৰ সংখ্যা : ১৭০
- গ) ব্যৱস্থাৰ সাৰাংশ : উপলব্ধ নহয়
- ঘ) কোনো আনুষ্ঠানিক ব্যৱস্থা : উপলব্ধ নহয়

(উৎস : প্রফ'র্মা-৩ জে এফ এম চির অৱস্থা viii+ix, বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চির সদস্যৰ সেতে আলোচনা)

২.২। বনজ উৎপাদনৰ ঘৰৱা চাহিদা

স্থানীয় সম্প্ৰদায়ৰ ঘৰৱা চাহিদাৰ বাবে বনজ উৎপাদনৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীলতাৰ তথ্য তলৰ তালিকাত।

তালিকা- ৪ (ক) : পূর্ব মহেন্দ্রপুর জে এফ এম চির প্রতিটো পরিয়ালৰ বনজ উৎপাদনৰ ঘৰত্বা চাহিদা

বনজ উৎপাদনৰ নাম	পরিয়ালৰ গড় চাহিদা		বৰ্তমান কিভাৱে চাহিদা পূৰণ হৈছে	উৎস
	চাহিদাৰ সময় ব্যৱধান	আনুমানিক পৰিমাণ		
কাঠখৰি	নিয়মীয়াকৈ	৬-৭ কিঃ গ্রাঃ দিনে	ডাল কটা	ৰোপণ এলেকা
ঘৰত ব্যৱহাৰ কাঠ	—	—	—	—
ব্যৱহাৰৰ বাবে	—	—	—	—
সৰু কাঠ	—	—	—	—
খুঁটা/বাঁহ	সঘনাই	২-৩টা মাহে	—	—
বনাথওলৰ পৰা পশুখাদ্য	উপলক্ষ নহয়	—	—	—
এন টি এফ পি	উপলক্ষ নহয়	—	—	—
অন্যান্য	—	—	—	—

**উৎস : প্ৰফ'মা-৩, তালিকা-৩.২/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা
পূৰ্ব মহেন্দ্রপুৰ জে এফ এম চিৰ মুঠ ৭৫টা পরিয়াল আছে। ওপৰৰ তালিকা আৰু এই পরিয়ালৰ সংখ্যাৰ
পৰা এইটো গম পোৱা যায় যে পূৰ্ব মহেন্দ্রপুৰ গাঁৱৰ বাবে বছৰি মুঠ বনজ উৎপাদনৰ চাহিদা নিজৰ ব্যৱহাৰৰ
বাবে তলত দিয়া ধৰণৰ—**

তালিকা- ৪ (খ) : পূৰ্ব মহেন্দ্রপুৰ জে এফ এম চিৰ সকলো পরিয়ালৰ বনজ উৎপাদনৰ মুঠ বাৰ্ষিক চাহিদা

বনজ উৎপাদনৰ নাম	সম্প্ৰদায়ৰ চাহিদা বাৰ্ষিক কিঃগ্রাঃ (*)	মন্তব্য
কাঠখৰি	১২০০০০ কৈ বেছি	কাঠখৰি ডাল ব্যৱহাৰ
ঘৰৰ বাবে কাঠ (খুঁটা আকাৰৰ)	৩০-৪০ ডাঙৰ গছৰট্টাক	শাল, চেণ্ণন ব্যৱহাৰ
ব্যৱহাৰৰ বাবে সৰু কাঠ	৫০ সৰু ট্ৰাঙ্ক, ডাঙৰ ডাল	শাল, চেণ্ণন খেতিৰ উপযোগি
খুঁটা/বাঁহ	১০০০ ডাল	বিক্ৰী আৰু বেৰৰ বাবে
বনাথওলৰ পৰা পশুখাদ্য	অধিক উপলক্ষ নহয়	
এন টি এফ পি	অধিক উপলক্ষ নহয়	
অন্যান্য	উপলক্ষ নহয়	

**সূত্র : ওপৰৰ তালিকা-৪ (ক) আৰু সম্প্ৰদায়ৰ তথ্যৰ তালিকা-৪ (ক) x ৭৪ মুঠ পরিয়ালৰ সংখ্যা (*) = পরিয়ালসমূহৰ
গড় চাহিদাৰ আনুমানিক পৰিমাণ**

২.৩। গাঁওবাসীৰ দ্বাৰা বনজ উৎপাদন সামগ্ৰী সংগ্ৰহ আৰু বিপণন

পরিয়ালৰ ঘৰভৱা ব্যৱহাৰৰ উপৰিও গাঁওবাসীয়ে বনাথওলত উৎপাদিত দ্ৰব্য সংগ্ৰহ কৰি স্থানীয় বজাৰত বিক্ৰী

করে। পূব মহেন্দ্রপুর যুটীয়া বন পরিচালনা সমিতির অধীনত গাঁওবাসীর দ্বারা বনজ উৎপাদন সংগ্রহ আৰু
বিপণনৰ তথ্য দ্রব্য তলৰ তালিকাত উল্লেখ কৰা হ'ল —

তালিকা- ৫ (ক) : পূব মহেন্দ্রপুর জে এফ এম চিৰ গাঁওবাসীৰ দ্বারা বনজ উৎপাদন সংগ্রহ আৰু বিপণন

বনজ উৎপাদনৰ নাম	খন্তু / মাহ	বিপণনৰ বাবে সংগ্রহ	সংগৃহীত সামগ্ৰীৰ গড় পৰিমাণ (কিঃ গ্ৰাঃ)	সংগ্রহৰ স্থান
		সংগ্রহকাৰী পৰিয়ালৰ সংখ্যা		
কাঠখৰি	শৰৎ/শীতকাল	৭০	১০০-১৫০ বছৰি	বনাঞ্চল
ঘৰৰ বাবে কাঠ	শৰৎ/শীতকাল	-	-	-
ব্যৱহাৰৰ বাবে সৰু কাঠ	শৰৎ/শীতকাল	-	-	-
বাঁহ	বছৰ জুৰি	৭০	১০-১৫ বছৰি	বনাঞ্চল
খুঁটা	-	-	-	-
বনাঞ্চলৰ পৰা পশুখাদ্য	-	-	-	-
এন টি এফ পি	-	-	-	-

উৎস : প্ৰফ'মা-৩, তালিকা-৩.৩/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা
ওপৰৰ তালিকাত উল্লিখিত তথ্যৰ লগত সম্পর্কিত কিছু প্ৰাসংগিক তথ্য তলৰ তালিকাত দিয়া হ'ল।

তালিকা- ৫ (খ) : বনজ উৎপাদন সংগ্রহ আৰু বিপণন (অতিৰিক্ত তথ্য পূব মহেন্দ্রপুর জে এফ এম চিৰ)

বনজ উৎপাদনৰ নাম	উদ্ভৃত বিপণন (কিঃ গ্ৰাঃ)	কেনেদেৰে বিপণন কৰা হয়	বনজ উৎপাদন বিক্ৰীৰ মাধ্যমেৰে প্ৰতিটো পৰিয়ালৰ গড় আয়
কাঠখৰি	১০০-১৫০ বছৰি	স্থানীয় বজাৰ	৫০০-৮০০ বছৰি
ঘৰৰ বাবে কাঠ	বিপণন নহয়	বিপণন নহয়	বিপণন নহয়
ব্যৱহাৰৰ বাবে সৰু কাঠ	বিপণন নহয়	বিপণন নহয়	বিপণন নহয়
বাঁহ	-	-	-
খুঁটা	১০-১৫ টা মাত্ৰে	স্থানীয় বজাৰ	৫০০-১০০০
বনাঞ্চলৰ পৰা পশুখাদ্য	-	-	-
এন টি এফ পি	-	-	-
অন্যান্য—	-	-	-

উৎস : প্ৰফ'মা-৩, তালিকা-৩.৪/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা

২.৪। বনজ উৎপাদনের মুঠ চাহিদা— ঘৰতো ব্যৱহাৰ আৰু বিপণনৰ বাবে
পূৰ্বে উল্লেখ কৰা উপ-শাখাৰ তথ্যৰ ভিত্তিৰ পূৰ্ব মহেন্দ্ৰপুৰ জে এফ এম চিৰ সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যসকলৰ বনজ
উৎপাদনের মুঠ চাহিদাৰ সাৰাংশ তলত দিয়া হ'ল। আগৰ তালিকাৰ খবৰৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি।

তালিকা- ৬ : পূৰ্ব মহেন্দ্ৰপুৰ জে এফ এম চিৰ গাঁওবাসীৰ বনজ উৎপাদনের মুঠ চাহিদা

বনজ উৎপাদনৰ নাম	সম্প্ৰদায়ৰ চাহিদা (বাৰ্ষিক কিঃ গ্রাঃ)	উদ্বৃত্তি বিপণন কৰা হৈছে	মুঠ চাহিদা (কিঃ গ্রাঃ)
কাৰ্তখৰি	১৩০০০০	১০০০	১৪০০০০
ঘৰৰ বাবে কাৰ্ত	—	—	—
ব্যৱহাৰৰ বাবে সৰু কাৰ্ত	-	-	—
বাঁহ	১০০০	১৫০	১১৫০
খুঁটা		-	
বনাথলৰ পৰা পশুখাদ্য	—	—	—
এন টি এফ পি	-	-	-
অন্যান্য—	-	-	-

উৎস : তালিকা-৪ (খ) আৰু ৫ (খ) শাখাত দিয়া আগৰ পৃষ্ঠাৰ পৰা।

৩। বন সুৰক্ষা সংক্ৰান্তীয় বিষয়

৩.১। সুৰক্ষা সমস্যাসমূহ

পূৰ্ব মহেন্দ্ৰপুৰ জে এফ এম চিৰ বনাথলৰ সুৰক্ষাৰ বিষয়সমূহ সংক্ষিপ্তভাৱে তলত দিয়া হ'ল—

তালিকা- ৭ : পূৰ্ব মহেন্দ্ৰপুৰ জে এফ এম চিৰ বন সুৰক্ষা সংক্ৰান্তীয় বিষয়সমূহ

সমস্যাৰ ধৰণ	প্রাসংগিক (হয়/নহয়)	গুৰুত্ব (হয়/নহয়)
চৰণীয়া পথাৰ-স্থানীয় পশু	হয়	হয়
চৰণীয়া পথাৰ- অন্যান্য এলেকাৰ পশু	হয়	হয়
বেআইনীভাৱে কাৰ্তকটা	নহয়	নহয়
কাৰ্ত চোৰাং চালান	নহয়	নহয়
দুৰ্ঘটনাবশতঃ অগ্নিকাণ্ড	নহয়	নহয়
বনভূমি বেদখল	নহয়	নহয়
অন্যান্য	নহয়	নহয়

উৎস : প্ৰক'ৰ্মা-৩, তালিকা-৩.৫/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা

সেয়েহে, উপৰোক্ত জে এফ এম চিৰ বন সুৰক্ষা সংক্ৰান্তীয় বিষয়ত সমুখীন হোৱা বৈশিষ্ট্যসমূহ হ'ল—

ক) চাৰণ—স্থানীয় পশু

খ) বেআইনী বন ধ্বংস

৩.২। বনাথওল ক্ষতির কারণসূত—

পূর্ব মহেন্দ্রপুর জে এফ এম চিত বনাথওল ক্ষতির কারণসমূহ তলত দিয়াৰ দৰে উল্লেখ কৰিব পাৰি—

ক) কাঠ চোৰাং চালন

সূত্র ৪ প্ৰফৰ্মা-৩, তালিকা-৩.৬ -বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যৰ সেতে আলোচনা

৪। বনাধ্বল উন্নয়ন পরিকল্পনার বিষয়সমূহ

পূর্ব মহেন্দ্রপুর জে এফ এম চিত বনাধ্বল উন্নয়ন পরিকল্পনার বিষয়সমূহ তলত উপ-শাখাত দিয়ার দরে উল্লেখ করিব পাৰি, যেনে সুৰক্ষাৰ পৰিকল্পনা, বন উন্নয়ন (পৰিচৰ্যা), নাৰ্চাৰী উন্নয়ন, ব্যৱস্থাপনা আৰু অতিৰিক্ত ক্ৰিয়া।

৪.১। সুৰক্ষা পৰিকল্পনা

সুৰক্ষা পৰিকল্পনার বিষয়সমূহ তলত দিয়াৰ দৰে— পূর্ব মহেন্দ্রপুর জে এফ এম চিৰ বন সুৰক্ষা সম্পৰ্কীয় বিষয়সমূহ পুৰো আলোচিত উপ-শাখা ৩.১ৰ পৰা আলোচনা কৰা হৈছে।

তালিকা- ৮ : পূর্ব মহেন্দ্রপুর জে এফ এম চিৰ সুৰক্ষা পৰিকল্পনা				
সুৰক্ষা কৰ্ম (প্ৰযোজ্য হিচাপে প্ৰফ'মা-৩ৰ তালিকা ৩.৭ৰ পৰা পূৰণ কৰা হ'ব	বনাধ্বল এলেকাৰ অৱস্থিতি	ব্যৱস্থা গ্ৰহণৰ সংখ্যাগত মান নিৰ্ণয় (দৈৰ্ঘ্য, আয়তন, আকাৰ ইত্যাদি)	সময়-কাল	অগ্ৰাধিকাৰ (উচ্চ /মধ্যম/নিম্ন)
সামাজিক বেৰা	বেৰ	শস্য ৰোপণত সীমা দিয়া	ঘাঁতৰ সময়	উচ্চ
অগ্নিকাণ্ডৰ সুৰক্ষা	বনাধ্বলৰ ভিতৰত	—	শৰৎ-শীতকাল	উচ্চ

উৎস : প্ৰফ'মা-৩, তালিকা-৩.৭/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা
গতিকে, পূর্ব মহেন্দ্রপুর জে এফ এম চিত পৰিকল্পনা কৰা বৈশিষ্ট্যপূৰ্ণ প্ৰতিৰক্ষা ব্যৱস্থাসমূহ (উচ্চ/মধ্যম
অগ্ৰাধিকাৰ) তলত দিয়াৰ দৰে—

- ক) বেৰ
- খ) অগ্নিকাণ্ডৰ সুৰক্ষা

৪.২। প্ৰস্তাৱিত অভিযানৰ প্ৰকাৰ

স্বমক'ৰ জে এফ এম চিৰ বনাধ্বলৰ ক্ষতিগ্রস্ত এলেকাসমূহৰ নিৰাময়ৰ বাবে প্ৰস্তাৱিত কাম-কাজৰ প্ৰকাৰ তলত
উল্লেখ কৰা হ'ল।

তালিকা-৯ : পূর্ব মহেন্দ্রপুর জে এফ এম চি-ব প্রস্তাবিত অভিযানৰ প্রকাৰ

নিৰাময় ব্যৱস্থা	প্ৰয়োজনীয় (হয়/নহয়)	জে এফ এম চি-ব দায়িত্ব (হয়/নহয়)	মাহ/বছৰ যেতিয়া কৰিব পাৰি	নিৰাময় ব্যৱস্থাৰ বাবে প্রস্তাবিত বৰ্ধিত এলেকা (হেক্টেৰ)
শক্তিপ্ৰস্ত বনাঞ্চলৰ পুনৰুদ্ধাৰ	নহয়	নহয়	নহয়	নহয়
কটা গছৰ গুৰিৰ সুৰক্ষা	নহয়	নহয়	নহয়	নহয়
জল বিভাজিকা নিৰাময়	নহয়	নহয়	নহয়	নহয়
জলাধাৰ	নহয়	নহয়	নহয়	নহয়
ঘাঁহ আৰু তৃণভূমিৰ কাম	নহয়	নহয়	নহয়	নহয়
বাঁহ ৰোপণ	নহয়	নহয়	নহয়	নহয়
বীজ সিঁচা	হয়	হয়	জুন-জুলাই	
শিপা আৰু অংকুৰ কটা আৰু ৰোপণ	হয়	হয়	জুন-জুলাই	
কলম আৰু নিৰাময়	নহয়	নহয়	নহয়	নহয়
বাস্তৱিক বেৰ	হয়	হয়	নবেন্দ্ৰ-ফেন্দ্ৰৱাৰী	এন টি ই পি ৫০ হেক্টেৰ
সামাজিক বেৰ	হয়	হয়	জুন-জুলাই	১০০ হেক্টেৰ
অন্যান্য কাম-কাজ	নহয়	নহয়	নহয়	নহয়

উৎস : প্ৰফ'মা-৩, তালিকা-৩.৯/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা।

এইদৰে নিম্নোক্ত নিৰাময় ব্যৱস্থাসমূহ সাধুখুটি বনাঞ্চল সুৰক্ষাৰ বাবে প্ৰস্তাৱ দিয়া হৈছে।

- ক) বীজ ৰোপন
- খ) গছৰ শিপা আৰু অংকুৰ কটা
- গ) বাস্তৱিক বেৰ
- ঘ) সামাজিক বেৰ

৪.৩। বনাঞ্চল উন্নয়ন পৰিকল্পনা— আগ্ৰহি কাম-কাজ আৰু বন সৃষ্টি

ওপৰত উল্লেখ কৰা বিষয়সমূহৰ সৈতে সংশ্লিষ্ট বিষয়বিলাক তলত দিয়া তালিকাত উল্লেখ কৰা হ'ল।

তালিকা- ১০ : পূর্ব মহেন্দ্রপুর জে এফ এম চি-ব বনাথওল উন্নয়ন পরিকল্পনা

নিরাময় ব্যবস্থা	ৰোপণৰ বাবে হেক্টেৰৰ হিচাপত নির্দ্বাৰিত এলেকা	ৱৰক ৰোপণৰ বাবে অগ্রাধিকাৰ	প্ৰজাতি	স্থান ব্যৱধান (মিটাৰ × মিটাৰ)
প্ৰাকৃতিকভাৱে পুনৰঞ্জীৱিতকৰণত সহায়তা (ৰোপণৰ স্থান ব্যৱধানসহ)	—	—	শাল, চেণ্ণ, গমাৰি	২ মিঃ × ২ মিঃ
খণ্ড ৰোপণ	২০০	উচ্চ	শাল, চেণ্ণ, গমাৰি, ঘোঁৰানিম, খয়াৰ	৩ মিঃ × ৩ মিঃ ২ মিঃ × ২ মিঃ
ভেষজ উদ্ভিদ ৰোপণ (নিম, আমলখি, মল্লা বাহেৰা)	৫০	উচ্চ	এন টি এফ পি	২ মিঃ × ২ মিঃ
সমৃদ্ধকৰণ ৰোপণ	—	—	—	—
পোনপটীয়া ৰোপণ	—	—	—	—
অন্যান্য	-	-	-	-
মুঠ এলেকা (হেক্টেৰ)	২৫০ হেক্টেৰ			

উৎস : প্ৰফ'মা-৩, তালিকা-৩.৮/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা।

৪.৪। বনাথওল উন্নয়ন —কৰ্ম পৰিকল্পনা

খণ্ড ৰোপণৰ বাবে শাল মিশ্রণৰ সৈতে লিটিকাৰ কৰ্ম পৰিকল্পনা

বৃক্ষৰোপণৰ নাম	: শালৰ সৈতে মিশ্রিত গছৰ খণ্ড ৰোপণৰ কৰ্ম আঁচনি
বৃক্ষৰোপণৰ সময়	: ২০১৬-১৭ ব পৰা ২০২৫-২৬ (১০ বছৰ)
বৃক্ষৰোপণ এলেকা	: ১০০ হেক্টেৰ
মাটিকালি	: ৩ মিঃ × ৩ মিঃ — ১১০০ গছ প্ৰতি হেক্টেৰত
ৰোপণ কৰিব পৰা বৃক্ষৰ সংখ্যা	: ১১০০০০ (৪,৪০০০ আনুমানিক বছৰী)
খণ্ডৰ সংখ্যা	: ৪টা (২৫ হেক্টেৰকৈ)
প্ৰজাতি	: শাল, সংলঞ্চ- গমাৰি, শিশু, তিতাচপা আদি
পৰিমাণ	: এ পি এফ বি চি এছৰ অনুমোদন ক্ৰমে (প্ৰতি দুই বছৰৰ মূৰত ২০ শতাংশ বৃদ্ধি পাৰ)

ବୋପଣ କର୍ମ ଆଁଚନି

ବିତ୍ତିଯ ବର୍ଷ	କାମ-କାଜ
୨୦୧୬-୧୭	ଉପଯୁକ୍ତ ସ୍ଥାନ ନିର୍ବାଚନ ପ୍ରାକୃତିକଭାବେ ସବା ଗୁଡ଼ି ପରୀକ୍ଷଣ—ସନ୍ତାରନୀୟତା ଆରୁ ଜୈବିକ ହସ୍ତକ୍ଷେପ ନିର୍ବାଚନ । ଏଲେକା ୧୦୦ ହେଟ୍ଟେରତାକେ କମ ନହଯ । ଡିଚେମ୍ବର-ଜାନୁରୀତ ଭୂମି ଚିନାକ୍ରବଣ, ୪ଟାକେ ରାକତ ବିଭତ୍ତ, ଭୂମି ଉନ୍ନତକରଣ, ଭୂମିର କାମ ୧୦୦୦ ଟକା ହେଟ୍ଟେର
୨୦୧୭-୧୮*	ବ୍ଲକ ବୋପଣ ୩ ମି \times ୩ ମି, ୧୧୧ ଗଛହେ : ଏପ୍ରିଲ-ଜୁନର ଭିତରତ; ଏଲେକାର ଜି ପି ଏହୁ ମାର୍କିଂ
୨୦୧୮-୧୯*	ବ୍ଲକ ବୋପଣ ୩ ମି \times ୩ ମି, ୧୧୧ ଗଛହେ : ଏପ୍ରିଲ-ଜୁନର ଭିତରତ; ଏଲେକାର ଜି ପି ଏହୁ ମାର୍କିଂ ୧ମ ନିରବଣି : ଆଗର ବଚ୍ଚର ବୋରା ପୁଲିର ମରା-ଦୁର୍ବଳ ପୁଲିବୋର ସଲନି କରା
୨୦୧୯-୨୦*	ବ୍ଲକ ବୋପଣ ୩ ମି \times ୩ ମି, ୧୧୧ ଗଛହେ : ଏପ୍ରିଲ-ଜୁନର ଭିତରତ; ଏଲେକାର ଜି ପି ଏହୁ ମାର୍କିଂ ୨ୟ ନିରବଣି : ଆଗର ବଚ୍ଚର ବୋରା ପୁଲିର ମରା-ଦୁର୍ବଳ ପୁଲିବୋର ସଲନି କରା
୨୦୨୦-୨୧*	ବ୍ଲକ ବୋପଣ ୩ ମି \times ୩ ମି, ୧୧୧ ଗଛହେ : ଏପ୍ରିଲ-ଜୁନର ଭିତରତ; ଏଲେକାର ଜି ପି ଏହୁ ମାର୍କିଂ ୩ୟ ନିରବଣି :
୨୦୨୧-୨୨*	୪ୟ ନିରବଣି : ଆଗର ବଚ୍ଚର ବୋରା ପୁଲିର ମରା-ଦୁର୍ବଳ ପୁଲିବୋର ସଲନି କରା
୨୦୨୨-୨୩*	୫ୟ ନିରବଣି : ଆଗର ବଚ୍ଚର ବୋରା ପୁଲିର ମରା-ଦୁର୍ବଳ ପୁଲିବୋର ସଲନି କରା
୨୦୨୩-୨୪*	୬ୟ ନିରବଣି : ଆଗର ବଚ୍ଚର ବୋରା ପୁଲିର ମରା-ଦୁର୍ବଳ ପୁଲିବୋର ସଲନି କରା
୨୦୨୪-୨୫*	୭ୟ ନିରବଣି :
୨୦୨୫-୨୬*	୮ୟ ନିରବଣି :

* ପାଂଚ ବଚ୍ଚରୀଆ ବୃକ୍ଷବୋପଣର ପୂର୍ବେ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସମୟର ବ୍ୟବ୍ଧାନତ ନିରବଣି କାର୍ଯ୍ୟ ହାତତ ଲାଗିବ ।

ଉତ୍ସ : ପ୍ରଫର୍ମା-୩, ତାଲିକା-୩.୧୦/ବନ ବିଭାଗର କର୍ମଚାରୀ ଆରୁ ସମ୍ପଦାୟର ସଦସ୍ୟର ସେତେ ଆଲୋଚନା ।

ମିଶ୍ରତ କଠିନ କାଠ, ଖବି ଆରୁ ବାଁହ ବୋପଣର କାର୍ଯ୍ୟ ପରିକଳ୍ପନା

ବୋପଣକ୍ଷେତ୍ର ନାମ	: ଗମାବି ସେତେ କାଠଖବି ଆରୁ ବାଁହର ସହ୍ୟୋଗୀ ଗଛର ମିଶ୍ରଣର ଖଣ୍ଡ ବୋପଣ
ବୋପଣ ସମୟ	: ୨୦୧୬-୧୭ର ପରା ୨୦୨୫-୨୬ (୧୦ ବଚ୍ଚର)
ବୋପଣ କ୍ଷେତ୍ରର ଆୟତନ	: ୧୦୦ ହେଟ୍ଟେର
ବ୍ୟବ୍ଧାନ	: ୨ ମି \times ୨ ମି ୨୫୦୦ ଗଛ ପ୍ରତି ହେଟ୍ଟେର
ଗଛର ସଂଖ୍ୟା	: ୨,୫୦୦୦୦ (ବଚ୍ଚର ପ୍ରାୟ ୬୨,୫୦୦ ଟକେ)
ଖଣ୍ଡର ସଂଖ୍ୟା	: ୪୮ (ହେଟ୍ଟେରେ ପ୍ରତି ୨୫)
ପ୍ରଜାତି	: ଗମାବି, ସହ୍ୟୋଗୀ ଏଜାର, କବୈ, ଖାୟର, ଛିଛୁ, ଜିଯା, ଅର୍ଜୁନ, ଘୋନିମ, ବାଁହ (ଜାତି, କାକ, ଭଲୁକା, ବିଜୁଲୀ) ଆଦି ।

ৰোপণৰ কৰ্ম আঁচনি

বিত্তীয় বৰ্ষ	কাম-কাজ
২০১৬-১৭	উপযুক্ত স্থান নিৰ্বাচন প্ৰাকৃতিকভাৱে সৰা গুটি পৰীক্ষণ—সঙ্গীতনীয়তা আৰু জৈৱিক হস্তফেপ নিৰূপণ। এলেকা ১০০ হেক্টেরটকৈ কম নহয়। ডিচেম্বৰ-জানুৱাৰীত ভূমি চিনাক্তকৰণ, ৪টাকৈ ইকুত বিভক্ত, ভূমি উন্নতকৰণ, ভূমিৰ কাম ১০০০ টকা হেক্টেৰ
২০১৭-১৮*	ঝুক ৰোপণ ২ মি \times ২ মি, ২৫০০ গছহেঃ এপ্রিল-জুনৰ ভিতৰত; এলেকাৰ জি পি এছ মাৰ্কিং
২০১৮-১৯*	ঝুক ৰোপণ ২ মি \times ২ মি, ২৫০০ গছহেঃ এপ্রিল-জুনৰ ভিতৰত; এলেকাৰ জি পি এছ মাৰ্কিং ১ম নিৰণি : আগৰ বছৰ ৰোৱা পুলিৰ মৰা-দুৰ্বল পুলিবোৰ সলনি কৰা
২০১৯-২০*	ঝুক ৰোপণ ২ মি \times ২ মি, ২৫০০ গছহেঃ এপ্রিল-জুনৰ ভিতৰত; এলেকাৰ জি পি এছ মাৰ্কিং ২য় নিৰণি : আগৰ বছৰ ৰোৱা পুলিৰ মৰা-দুৰ্বল পুলিবোৰ সলনি কৰা
২০২০-২১*	ঝুক ৰোপণ ৩ মি \times ৩ মি, ২৫০০ গছহেঃ এপ্রিল-জুনৰ ভিতৰত; এলেকাৰ জি পি এছ মাৰ্কিং ৩য় নিৰণি :
২০২১-২২*	৪য় নিৰণি : আগৰ বছৰ ৰোৱা পুলিৰ মৰা-দুৰ্বল পুলিবোৰ সলনি কৰা
২০২২-২৩*	৫য় নিৰণি : আগৰ বছৰ ৰোৱা পুলিৰ মৰা-দুৰ্বল পুলিবোৰ সলনি কৰা
২০২৩-২৪*	৬ষ্ঠ নিৰণি : আগৰ বছৰ ৰোৱা পুলিৰ মৰা-দুৰ্বল পুলিবোৰ সলনি কৰা
২০২৪-২৫*	৭ষ্ঠ নিৰণি :
২০২৫-২৬*	৮ষ্ঠ নিৰণি :

* গছ ৰোৱাৰ পিছত পাঁচ বছৰৰ বিৰতিত ছিলভি কালচাৰেল ঠিনিং (কলপ দিয়া) প্ৰক্ৰিয়া চলাব লাগিব।

উৎস : প্ৰফ'মা- ৩, তালিকা-৩.১০। বন বিভাগৰ ব্যক্তি আৰু বাসিন্দাসকলৰ সৈতে আলোচনা।

কাঠ ভিন্ন বনজ উৎপাদনৰ খণ্ড ৰোপণৰ বাবে কাৰ্য পৰিকল্পনা

ৰোপণক্ষেত্ৰৰ নাম	: এন টি এফ পি ৰোপণ
ৰোপণৰ সময়	: ২০১৬-১৭ৰ পৰা ২০২৫-২৬ (১০ বছৰ)
ৰোপণ ক্ষেত্ৰৰ আয়তন	: ৫০ হেক্টেৰ
ব্যৱধান	: ২ মি \times ২ মি ২৫০০ গছ প্ৰতি হেক্টেৰ
গছৰ সংখ্যা	: ১,২৫০০০ (বছৰি প্ৰায় ৩১,২৫০ কৈ)
খণ্ডৰ সংখ্যা	: ৪টা (হেক্টেৰে প্ৰতি ২৫)
প্ৰজাতি	: আমলখি, হলিখা, ভমোৱা, ভহেৰা, আম মধুৰিআম, নিম, অৰ্জুন আদি।

ବୋପଣ କର୍ମ ଆଁଚନି

ବିତ୍ତୀୟ ବର୍ଷ	କାମକାଜ
୨୦୧୬-୧୭	ଉପଯୁକ୍ତ ସ୍ଥାନ ନିର୍ବାଚନ ପ୍ରାକୃତିକଭାବେ ସବା ଗୁଡ଼ି ପରୀକ୍ଷଣ—ସନ୍ତାରନୀୟତା ଆରୁ ଜୈରିକ ହସ୍ତକ୍ଷେପ ନିର୍ବାଚନ । ଏଲେକା ୫୦ ହେଟ୍ରାଟକେ କମ ନହଯା । ଡିଚେମ୍ବର-ଜାନୁଆରୀତ ଭୂମି ଚିନାକ୍ଷକରଣ, ୪ଟାକେ ଝଳକତ ବିଭିନ୍ନ, ଭୂମି ଉନ୍ନତକରଣ, ଭୂମିର କାମ ୧୦୦୦ ହେଟ୍ରାଟ ଟକାକେ ତିନି ବେର୍ଯୁକ୍ତ ବେର ୨୮୦୦ ଆର ଏମ ୫୬.୩୬ ଟକା ହେଟ୍ରାଟ ଆର ଏମ
୨୦୧୭-୧୮*	ଖରକ ବୋପଣ ୨ ମି \times ୨ ମି, ୨୫୦୦ ଗଛହେ : ଏପ୍ରିଲ-ଜୁନର ଭିତରତ; ଏଲେକାର ଜି ପି ଏହୁ ମାର୍କିଂ
୨୦୧୮-୧୯*	ଖରକ ବୋପଣ ୨ ମି \times ୨ ମି, ୨୫୦୦ ଗଛହେ : ଏପ୍ରିଲ-ଜୁନର ଭିତରତ; ଏଲେକାର ଜି ପି ଏହୁ ମାର୍କିଂ ୧ମ ନିରଣି : ଆଗର ବହୁ ବୋରା ପୁଲିର ମରା-ଦୁର୍ବଳ ପୁଲିବୋର ସଲନି କରା
୨୦୧୯-୨୦*	ଖରକ ବୋପଣ ୨ ମି \times ୨ ମି, ୨୫୦୦ ଗଛହେ : ଏପ୍ରିଲ-ଜୁନର ଭିତରତ; ଏଲେକାର ଜି ପି ଏହୁ ମାର୍କିଂ ୨ୟ ନିରଣି : ଆଗର ବହୁ ବୋରା ପୁଲିର ମରା-ଦୁର୍ବଳ ପୁଲିବୋର ସଲନି କରା
୨୦୨୦-୨୧*	ଖରକ ବୋପଣ ୩ ମି \times ୩ ମି, ୨୫୦୦ ଗଛହେ : ଏପ୍ରିଲ-ଜୁନର ଭିତରତ; ଏଲେକାର ଜି ପି ଏହୁ ମାର୍କିଂ ୩ୟ ନିରଣି :
୨୦୨୧-୨୨*	୪ୟ ନିରଣି : ଆଗର ବହୁ ବୋରା ପୁଲିର ମରା-ଦୁର୍ବଳ ପୁଲିବୋର ସଲନି କରା
୨୦୨୨-୨୩*	୫ୟ ନିରଣି : ଆଗର ବହୁ ବୋରା ପୁଲିର ମରା-ଦୁର୍ବଳ ପୁଲିବୋର ସଲନି କରା
୨୦୨୩-୨୪*	୬ୟ ନିରଣି : ଆଗର ବହୁ ବୋରା ପୁଲିର ମରା-ଦୁର୍ବଳ ପୁଲିବୋର ସଲନି କରା
୨୦୨୪-୨୫*	୭ୟ ନିରଣି :
୨୦୨୫-୨୬*	୮ୟ ନିରଣି :

* ଗଛ ବୋରାର ପିଛତ ପାଁଚ ବହୁର ବିରତିତ ଛିଲଭି କାଳଚାରେଲ ଠିନିଂ (କଲପ ଦିଯା) ପ୍ରକ୍ରିୟା ଚଲାବ ଲାଗିବ ।

ଉତ୍ସ : ପ୍ରଫର୍ମା- ୩, ତାଲିକା-୩.୧୦ । ବନ ବିଭାଗର ବ୍ୟକ୍ତି ଆରୁ ବାସିନ୍ଦାମକଳର ସେତେ ଆଲୋଚନା ।

৪.৫। নার্তাৰী উন্নয়ন পৰিকল্পনা

পূৰ্ব মহেন্দ্ৰপুৰ জে এফ এম চিৰ বাবে গ্ৰহণ কৰা নার্তাৰী উন্নয়ন পৰিকল্পনা তলত দিয়া ধৰণৰ নার্তাৰীসমূহৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি কৰা হৈছে।

ক) জে এফ এম চিৰ অধীনৰ লোকসকলৰ নার্তাৰী (বিভাগীয় নার্তাৰীকে ধৰি)

স্বমক'ৰ জে এফ এম চিৰ নিকটৱতী অন্যান্য নার্তাৰীৰ বিতং তথ্য তলত দিয়া হ'ল।

জে এফ এম চি নার্তাৰী

নার্তাৰী উন্নয়ন পৰিকল্পনা স্বমক'ৰ জে এফ এম চি-ৰ নার্তাৰী উন্নয়ন পৰিকল্পনা নিম্নোক্ত ধৰণৰ নার্তাৰীৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল—

তালিকা- ১১ (ক) জে এফ এম চিৰ নার্তাৰী, পূৰ্ব মহেন্দ্ৰপুৰ জে এফ এম চি

নার্তাৰীৰ স্থান	প্ৰজাতি	উন্নয়নৰ বৰ্ষ	বীজৰ পৰিমাণ	মন্তব্য
গাঁৱৰ মাজত	মুখ্য- শাল, চেণ্ণণ	২০১৬-১৭	৩৭০০০	২০১৭-২০১৮ বৰ্ষত গ্ৰহণ কৰিব পৰাকৈ গছ পুলি প্ৰদান
	সংলগ্ন — গমাৰি, শিশু, তিতাচপা, ঘোঁৰানিম, খায়ৰ আদি		৩৭০০০	
	এন টি এফ পি		৫০০০০	
	মুখ্য- শাল, চেণ্ণণ	২০১৭-১৮	৩৭০০০	২০১৮-২০১৯ বৰ্ষত গ্ৰহণ কৰিব পৰাকৈ গছ পুলি প্ৰদান
	সংলগ্ন — গমাৰি, শিশু, তিতাচপা, ঘোঁৰানিম, খায়ৰ আদি		৩৭০০০	
	এন টি এফ পি		৮৫০০০	
	মুখ্য- শাল, চেণ্ণণ	২০১৮-১৯	৩৭০০০	২০১৯-২০২০ বৰ্ষত গ্ৰহণ কৰিব পৰাকৈ গছ পুলি প্ৰদান
	সংলগ্ন — গমাৰি, শিশু, তিতাচপা, ঘোঁৰানিম, খায়ৰ আদি		৩৭০০০	
	এন টি এফ পি		৪০০০০	
	মুখ্য- শাল, চেণ্ণণ	২০১৯-২০	৩৭০০০	২০২০-২০২১ বৰ্ষত গ্ৰহণ কৰিব পৰাকৈ গছ পুলি প্ৰদান
	সংলগ্ন — গমাৰি, শিশু, তিতাচপা, ঘোঁৰানিম, খায়ৰ আদি		৩৭০০০	
	এন টি এফ পি		৪০০০০	

উৎসঃ প্ৰফৰ্মা- ৩, তালিকা-৩.১১। বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা।

৪.৬। প্ৰতিপালন পৰিকল্পনা- ১০ বছৰ

পূৰ্ব মহেন্দ্ৰপুৰ জে এফ এম চিৰ বৃক্ষ ৰোপণৰ প্ৰতিপালন পৰিকল্পনা তলত দিয়া হ'ল। এই পৰিকল্পনাই দহ বছৰ সামৰি লৈছে।

ক) কাঠৰ প্ৰজাতিঃ শাল, চেণ্ণণ আৰু আনুষংগিক।

তালিকা- ১২ (ক) পূর্ব মহেন্দ্রপুর জে এফ এম চির বৃক্ষরোপণের প্রতিপালন পরিকল্পনা

বর্ষ	চিকিৎসা
২০১৬-১৭ র পরা ২০২৫-২৬ লৈ	শালৰ সহযোগী গচ্ছৰ খণ্ড রোপণৰ পৰিকল্পনা
২০১৬-১৭ র পরা ২০২৫-২৬ লৈ	কাঠখৰি আৰু বাঁহৰ সৈতে সুকাঠী রোপণৰ পৰিকল্পনা

উৎস : বন বিভাগৰ ব্যক্তি আৰু সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা।

খ) বাঁহ

তালিকা- ১২ (খ) পূর্ব মহেন্দ্রপুর জে এফ এম চির বাঁহ খেতিৰ প্রতিপালন পৰিকল্পনা

বর্ষ	চিকিৎসা
২০১৬-১৭ — ২০২৫-২৬	কাঠখৰি আৰু বাঁহৰ সৈতে সুকাঠী রোপণৰ পৰিকল্পনা

উৎস : বন বিভাগৰ ব্যক্তি আৰু সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা।

গ) ইঞ্চন কাঠ রোপণ

তালিকা- ১২ (গ) পূর্ব মহেন্দ্রপুর জে এফ এম চির ইঞ্চন কাঠ রোপণৰ প্রতিপালন পৰিকল্পনা

বর্ষ	চিকিৎসা
২০১৬-১৭ র পরা ২০২৫-২৬ লৈ	চেণ্ণণ আৰু বাঁহৰ সৈতে ইঞ্চন কাঠ রোপণৰ পৰিকল্পনা

উৎস : বন বিভাগৰ ব্যক্তি আৰু সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা।

ঘ) এন টি এফ পি/ওষধি গচ্ছ খেতি

তালিকা- ১২ (ঘ) পূর্ব মহেন্দ্রপুর জে এফ এম চির এন টি এফ পি/ওষধি গচ্ছ খেতিৰ প্রতিপালন পৰিকল্পনা

বর্ষ	চিকিৎসা
২০১৬-১৭ র পরা ২০২৫-২৬ লৈ	কাঠ ভিন্ন আন গচ রোপণৰ পৰিকল্পনা

উৎস : বন বিভাগৰ ব্যক্তি আৰু সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা।

৪.৭। অন্যান্য অভিযানৰ পৰিকল্পনা

স্বমক'ৰ জে এফ এম চির অন্যান্য অভিযানৰ পৰিকল্পনাসমূহ

তালিকা- ১৩ : পূর্ব মহেন্দ্রপুর জে এফ এম চির অন্যান্য অভিযানৰ পৰিকল্পনাসমূহ

অভিযান	প্ৰয়োজন (আছে/নাই)	দায়িত্ব	মাহ/বছৰ	এলেকা (হেক্টেৰ)
তেনে পৰিকল্পনা নাই				

উৎস : প্ৰফ'ৰ্মা-৩, 'তালিকা-৩.১৩/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা

৫। প্রত্যাশিত লাভ

পূর্ব মহেন্দ্রপুর জে এফ এম চির সদস্যসকলে প্রদান করা বন সুবক্ষার পরা আশা করা লাভ এই উপ-শাখাত প্রদান করা হৈছে। লগতে অংশীদারিত্ব কর্মসূচীর লাভে দিয়া হৈছে।

৫.১। কাঠ আৰু ঘাঁহ-বনৰ প্রত্যাশিত লাভ

পূর্ব মহেন্দ্রপুর জে এফ এম চির বাবে ওপৰৰ বিষয়টো তলত তালিকাবদ্ধ কৰা হৈছে। এই সম্ভাবনীয় লাভ হৈছে বন উন্নয়ন পৰিকল্পনাৰ অধীনত ইয়াৰ সদস্যসকলৰ দ্বাৰা কৰা বন সুবক্ষার লাভ।

তালিকা- ১৪ : পূর্ব মহেন্দ্রপুর যুটীয়া বন পৰিচালনা সমিতিৰ অন্তর্গত বনাথওলৰ সদস্যসকলে আশা কৰা লাভ

জব্য	মাহ	বর্ষ	পৰিমাণ
কাঠখৰি	গোটেই বছৰ জুৰি	২০২১-২২	প্রতি পৰিয়ালে ২ কুইণ্টল/ বছৰে
ঘৰৰ বাবে কাঠ	গোটেই বছৰ জুৰি	২০২৫-২৬	বছৰে প্রতি পৰিয়ালে ২-৩ ট্ৰাকৎকৈ
সঁজুলিৰ বাবে সৰু কাঠ	গোটেই বছৰ জুৰি	২০২৫-২৬	বছৰে প্রতি পৰিয়ালে ৭-৮ ট্ৰাকৎকৈ
ঝাঁহ		২০১৭-১৮ আগষ্টে	১০০ টা
খুটা			
ঘাঁহ আৰু বনাথওলৰ পৰা পশ্চিমাদ্য			
এন টি এফ পি	জুন-জুলাই	২০২১-২২ আগষ্টে	১ এম টি
মজুৰি	খাতুৰ ভিতৰত ৰোপণ	২০১৬-২১৭ আগষ্টে	
অন্যান্য			

উৎস : প্ৰফ'মা-৩, 'তালিকা-৩.১৪/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা

৫.২। অংশীদারিত্ব বিতরণ

পূর্ব মহেন্দ্রপুর যুটোয়া বন পরিচালনা সমিতিৰ অন্তর্গত বনাঞ্চলত অংশীদারিত্ব বিতৰণ এনেধৰণৰ :

তালিকা- ১৫ : স্বমক'ৰ জে এফ এম চিৰ অংশীদারিত্ব বিতৰণ

পদ্ধতি	দ্রব্য
সমাবিতৰণ	এন টি এফ টি
সদস্যসকলৰ পৰা মুকলিভাৱে (বিনামূল্যে)	
সংগ্রহ কৰা	কাঠখৰি
অন্যান্য পদ্ধতি	কাঠ ভিন্ন বন উৎপাদনৰ সংসাধন

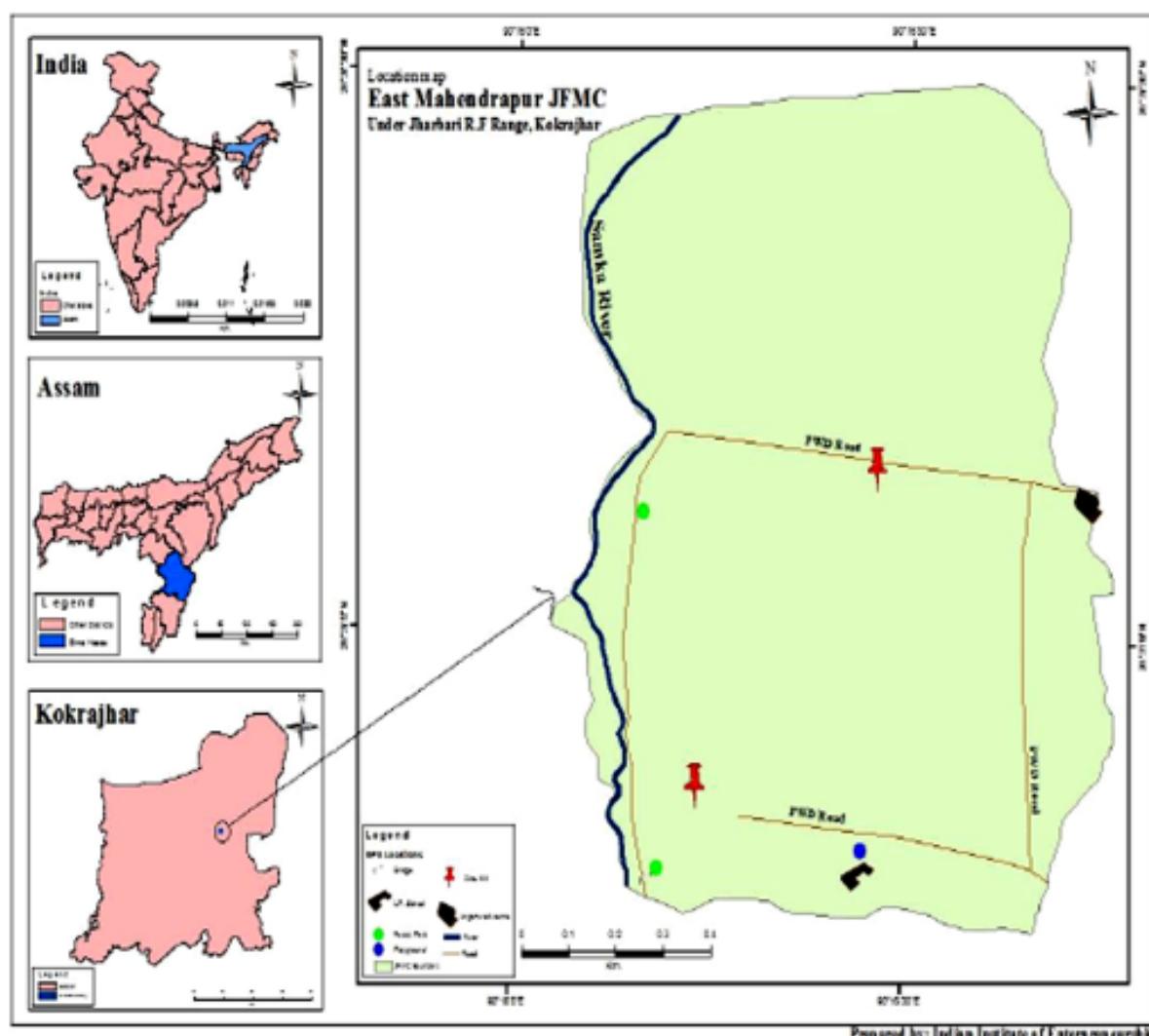
উৎস : প্ৰফৰ্মা-৩, 'তালিকা-৩.১৫/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা'

৬. পরিশিষ্ট তালিকা

পরিশিষ্ট নং	শিরোনাম	পৃষ্ঠা নং
১	মানচিত্র	
	গাঁৱৰ মানচিত্র	৩৯
	গাঁৱৰ সামাজিক মানচিত্র	৪০
	গাঁৱৰ সম্পদৰ মানচিত্র	৪১
২	গাঁৱৰ ভূমি ব্যৱহাৰৰ মানচিত্র (জি আই এছ)	৪২
৩	পি আৰ এ অনুশীলন	৪৩
	সামাজিক মানচিত্ৰায়ন	৪৩
	সম্পদৰ স্থানাংক	৪৬
	সময়কালীন সমীক্ষা	৪৭
	জীৱিকাৰ ঋতু	৪৮
	ভেন ডায়েগ্রাম	৫০
	চাপাটি ডায়েগ্রাম	৫১
	অগ্রাধিকাৰ স্থানাংক	৫২
৫	আলোকচিত্র	৫৩
৬	জে এফ এম টি-ৰ সদস্যসকলৰ তালিকা	৫৬
৭	পূৰণ কৰা তালিকা (প্ৰফ'মা ১ৰ পৰা প্ৰফ'মা ৪) তালিকাৰ সংখ্যা- ১-৩৭	৫৭

পরিশিষ্ট ১

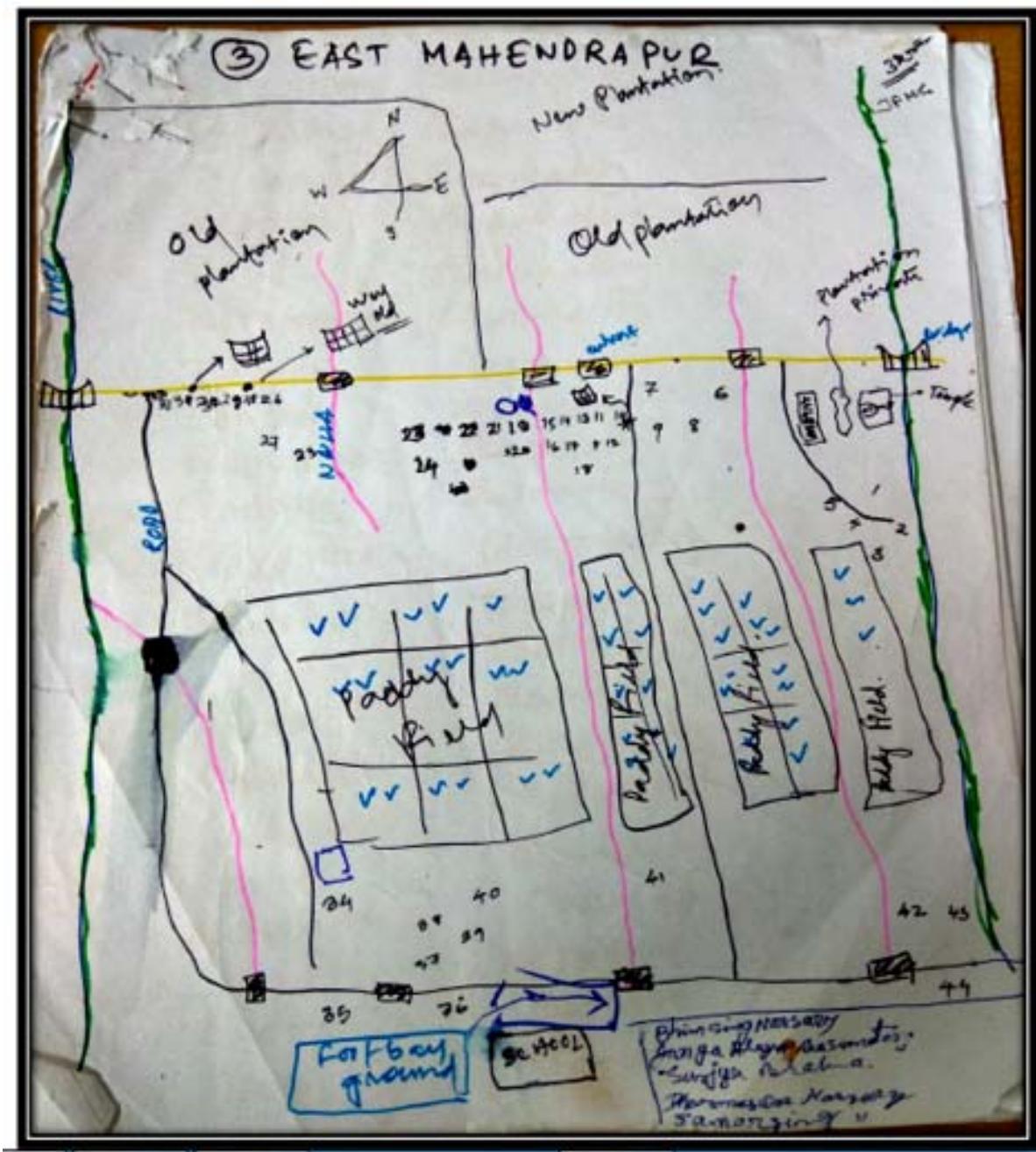
অবস্থিতিৰ মানচিত্ৰ :

Prepared by: India Institute of Environment

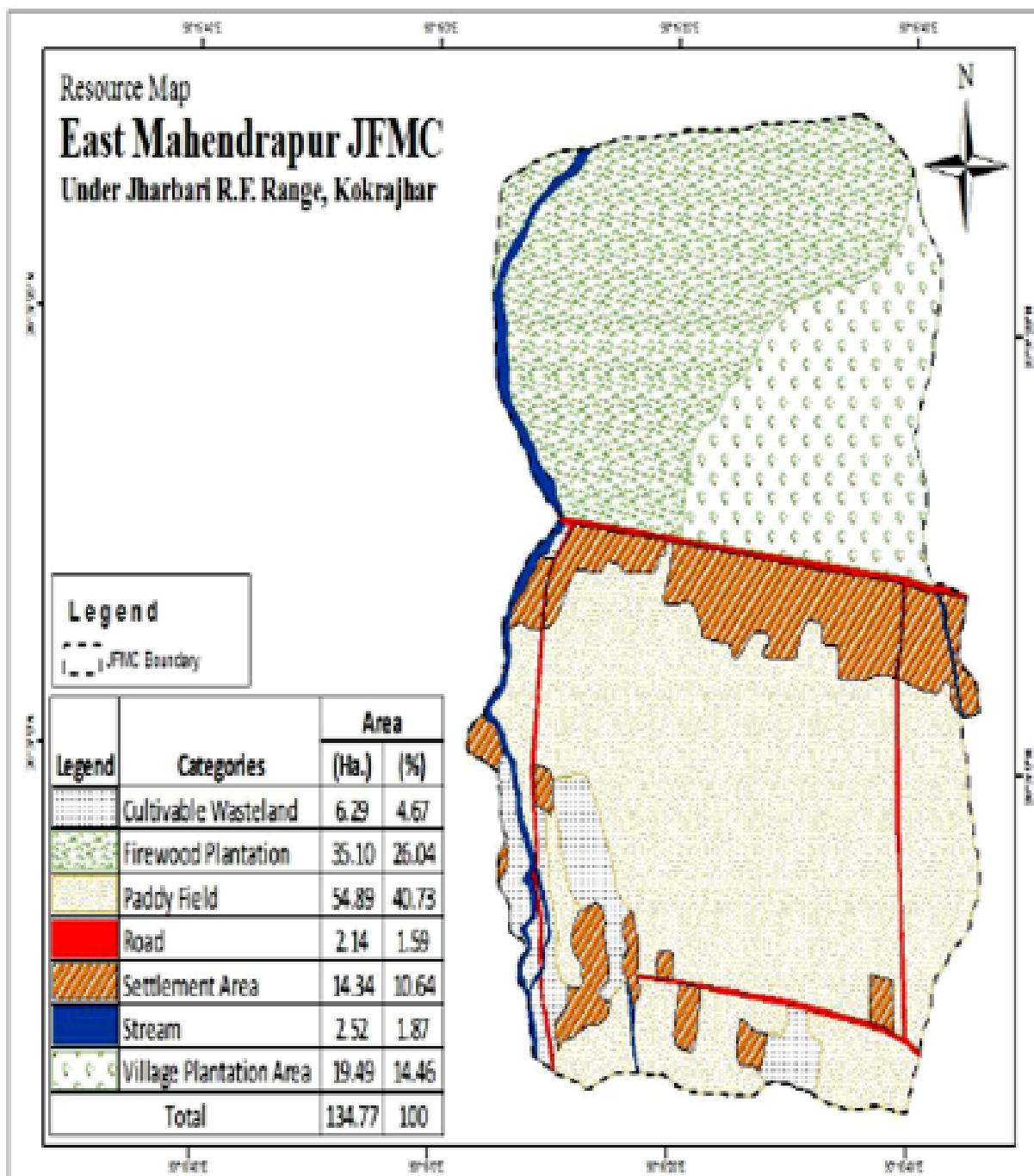

গাঁৰ সম্পদৰ মানচিত্ৰ :

পরিশিষ্ট ২

গাঁৰৰ ভূমি ব্যৱহাৰৰ মানচিত্ৰ (জি আই এছ)

Source: Google earth imagery

Prepared by: Indian Institute of Forest Survey

পরিশিষ্ট ৩

অংশগ্রহণমূলক গ্রামীণ কার্যসূচী (পি আৰ এ)

অংশগ্রহণমূলক গ্রামীণ মূল্যায়নৰ স্থান আৰু সময় :

অংশগ্রহণকাৰীৰ সংখ্যা	৬০
সময়	পুৱা ১১.৩০ বজাত, জুন, ২০১৬
স্থান	জে এফ এম চিৰ সভাপতিৰ বাসভৱনত

তালিকা-৩.১ স্বমক'ৰ জেএফএমচিৰ অন্তর্গত গাঁওসমূহৰ বৰ্ণনা

ক্রমিক নং	গাঁৱৰ নাম	পৰিয়ালৰ সংখ্যা	জনসংখ্যা		
			মুঠ	পুৰুষ	মহিলা
১	পূৰ মহেন্দ্রপুৰ	৪৪	২২০	১১৫	১০৫
	মুঠ	৮৫	৪০৬	২১৪	১৯২

উৎস : ক্ষেত্ৰ সমীক্ষা

অংশগ্রহণমূলক গ্রাম্য পৰিমাপৰ অনুশীলনৰ বাবে ব্যৱহাৰ কৰা অংশগ্রহণমূলক গ্রাম্য পৰিমাপৰ বিভিন্ন আহিলা :

- ১) সামাজিক মানচিত্ৰ
- ২) বিভীয় শ্ৰেণীবিভাগ
- ৩) সময়সীমা পর্যালোচনা
- ৪) ঋতুকালীন বিশ্লেষণ
- ৫) চাপাটি ৰেখাচিত্ৰ

৩.১ সামাজিক মানচিত্ৰ

পূৰ মহেন্দ্রপুৰ জে এম চিৰ অন্তর্গত গাঁওবাসীৰ সামাজিক মানচিত্ৰ অংকনৰ বেলিকা গাঁওবাসীৰ আৰ্থ-সামাজিক দিশত দৃষ্টিগত কৰাৰ উপৰিও গাঁওখনৰ ঘৰ-দুৱাৰৰ নাই, শিক্ষানুস্থানৰ সংখ্যা, সামাজিক পৰিবেশ আৰু পৰিয়ালৰ মাজত ধৰ্মীয় বিশ্বাস আদিলৈ লক্ষ্য কৰা হৈছে। গাঁও আৰু সামাজিক অনুষ্ঠানসমূহত সজাগতা শিবিৰ সম্পন্ন কৰা হৈছিল। গাঁওবাসী মানচিত্ৰ অংকনৰ দিশত উৎসাহী হোৱা গুণে তেওঁলোকে আগ্রহেৰে অংশ প্ৰহণ কৰিছিল।

গাঁওবাসীয়ে প্ৰথমতে গাঁৱৰ মূল পথ অংকন কৰিছিল, তাৰ পাছত পি আৰ এ-ৰ দল সদস্যৰ সহযোগত তেওঁলোকৰ নিজ নিজ বাসস্থান, গাঁৱৰ উল্লেখযোগ্য স্থান, চৰকাৰী কাৰ্যালয় আদি চিহ্নিত কৰিছিল। সকলো গঁএগই নিজ নিজ বাসস্থান মানচিত্ৰত বিচাৰি দেখুৱাইছিল। ইয়াৰ পাছত গাঁওবাসীয়ে তেওঁলোকৰ নিজ নিজ বাসস্থানৰ প্ৰকাৰ আৰু ইন্দিৰা আবাস যোজনাৰ অধীনৰ ঘৰবোৰৰ খবৰ দিছিল।

তালিকা-৩.২ : গাঁও সম্পর্কে তথ্য

সামাজিক তথ্য	গাঁও	পূর্ব মহেন্দ্রপুর
	মুঠ জনসংখ্যা	২২০
	পুরুষ	১১৫
	মহিলা	১০৫
	মুঠ পরিয়াল	৮৮
	পকীঘরৰ সংখ্যা	—
	খেবি সংখ্যা	৮৮
	অর্ধ-পকী ঘৰৰ সংখ্যা	—
ক্ষেত্র চিহ্ন	দলং	২
	নলা	১৪
	নদী	১
	বাজলুরা হেণ্ড পাম্প	৫
	কুঁৱা	৩
	দমকল	১৫
	ঘাঁঠনী পথাব	১

সামাজিক মানচিত্রত সন্ধান

- সামাজিক মানচিত্রৰ সৈতে জড়িত তথ্যৰ পৰা জানিব পৰা গ'ল যে, গাঁওখনৰ ৪৬ টা বাসগৃহৰ ভিতৰত ৪৫ টা বাসগৃহই খেবৰ বা কেঁচা। গাঁওখনত ১টা মাত্ৰ আধা পকা ঘৰ আছে। গোটেই গাঁওখনতে দৰিদ্ৰ সীমাৰেখাৰ অধীনৰ লোকসকলৰ বাবে ইন্দিৰা আৱাস যোঁজনাৰ অধীনত কোনো ঘৰ নাই। উল্লেখযোগ্য যে, চৰকাৰৰ এই ইন্দিৰা আৱাস যোঁজনাৰ অধীনত দুখীয়া লোকসকলে ঘৰ লাভ কৰে।
- গাঁওখনত ঘৰবোৰৰ উপৰিও উল্লেখযোগ্য ঠাই হ'ল — ৰাজহৰা ভৱন, বিদ্যালয় আৰু খেলপথাৰ, জুৰি, কুৰা, বান্ধ, হে' পাম্প আৰু দলং মানচিত্রত চিহ্নিত কৰা হৈছে।
- গাঁওখনত পানীৰ প্ৰধান উত্স্য হৈছে, ৰাজহৰা হে' পাম্প আৰু নদী আৰু জুৰি — য'ব পানী গাঁওবাসীয়ে দৈনন্দিন প্ৰয়োজনত খৰচ কৰে। কিন্তু ইবিলাকত পানীৰ পৰ্যাপ্ততা মাত্ৰ ৪-৬ মাহ(বাৰিষা দিনত)।
- গাঁওখনত শিক্ষাৰ ব্যৱস্থা সন্তোষজনক নহয়। গাঁৱৰ একমাত্ৰ প্ৰাথমিক বিদ্যালয়টো গাঁৱৰ পৰা ১ কিলোমিটাৰ দূৰেত। গাঁওখনত এটা অংগনৱাদী কেন্দ্ৰ আছে, কিন্তু আমোদজনক কথাটো হল যে ইয়াৰ কোনো নিজা ভৱন নাই। ৰাজহৰা ভৱনতে ইয়াৰ কাম-কাজবোৰ চলায়।
- গাঁৱৰ সকলো লোক বড়ো জনগোষ্ঠীৰ। তেওঁলোকৰ আটায়ে হিন্দু ধৰ্মৰ।

আর্জিত তথ্য :

- পূৰ্ব মহেন্দ্ৰপুৰ জে এফ এম চিৰ গাঁৱৰ ভিতৰত বিদ্যুৎ উপলব্ধ নহয়। অৱশ্যে তাৰে কিছুসংখ্যকে সৌৰশক্তি ব্যৱহাৰ কৰে। গাঁওবাসীৰ মাজত এল পি জিৰ সংযোগ নাই। এতিয়াও তেওঁলোক বনৰ ওপৰতে নিৰ্ভৰশীল হৈ আছে আৰু ৰঞ্জন কাৰ্যৰ বাবে কাৰ্ত্তখৰি ব্যৱহাৰ কৰে। তেওঁলোক বনলৈ গৈ কাৰ্ত্তখৰি সংগ্ৰহ কৰাটো বন ধৰংসৰ এক অন্যতম কাৰণ আৰু বন বিভাগৰ বাবে চিন্তনীয় বিষয়।
- ডাকঘৰৰ সৈতে প্ৰাথমিক স্বাস্থ্য কেন্দ্ৰ ঝাৰবাৰীত অৱস্থিত, যিটো জে এফ এম চিৰ পৰা দূৰত্ব ৪ কিঃমিঃ। স্বাস্থ্য পৰীক্ষাৰ বাবে গাঁওবাসীয়ে যথেষ্ট দূৰত্ব অতিক্ৰম লাগে।
- গাঁৱত তথা ৰাজহৰা সভাঘৰটোত বিভিন্ন সভা আদি অনুষ্ঠিত হয়। মুখ্য সভাসমূহ হ'ল — গাঁও পথগায়ত্ৰ সভা, গাঁওবুড়াৰ সভা, বন বিভাগৰ সভা আৰু অন্যান্য ৰাজনৈতিক সভা।
- ঘৰৱা পশুধনৰ উপলব্ধ উৎসৰ বাবে গাঁওবাসীয়ে বনৰ ওপৰত আৰু পশুধন পালন কৰা পৰিয়ালসমূহৰ সক্ষমতাৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰিব লাগে। জে এফ এম চিটোৰ দুখন গাঁও পশুখাদ্যৰ বাবে শস্যৰ অৱশিষ্ট, উদ্বিদজাত খাদ্য, ঘাঁহ আৰু সেউজ খাদ্যৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰে।
- কিছুসংখ্যক চৰণীয়া পথাৰ আছে যিসমূহ গাঁওবাসীয়ে পশুপালনৰ বাবে ব্যৱহাৰ কৰে। এই পথাৰসমূহ সৰ্বাধিক ছয়মাহৰ বাবে উপলব্ধ হয়।
- সামগ্ৰিক বজাৰৰ বাবে নিজিৰাগুৰি জে এফ এম চিৰ গাঁওবাসীয়ে ৭ কিঃমিঃ দূৰত্বৰ পাটগাঁৱলৈ যাব লাগে। ঘৰৱা সামগ্ৰী, দৈনন্দিন ব্যৱহাৰ্য সামগ্ৰী, কাপোৰ আৰু মনোহাৰী সামগ্ৰী আদি বিভিন্ন ষ্টলত বিক্ৰী হয়।

৪.১ সম্পদৰ স্থানাংক

সম্পদায়ৰ বিভিন্ন ধৰণৰ সম্পদৰ গৰাকীৰ অৱস্থা চিহ্নিত আৰু বিশ্লেষণ কৰি পৰিয়ালসমূহৰ সদস্যসকলৰ সম্পদৰ স্থানাংক বা ভাল-বেয়া অৱস্থাৰ স্থানাংক নিৰ্ধাৰণ কৰা হয়। এই স্থানাংক নিৰ্ধাৰণে প্ৰকল্পৰ হিতাধিকাৰীসকলৰ আৰ্থ-সামাজিক স্তৰ নিৰ্ধাৰণৰ বিষয়ে জনাত মূল্যায়নকাৰীসকলক সহায় কৰে আৰু স্থানীয় মানুহৰ সম্পদ/অৱস্থা আদিৰ সংজ্ঞা আৰু সূচক নিৰ্ধাৰণতো সহায় কৰে।

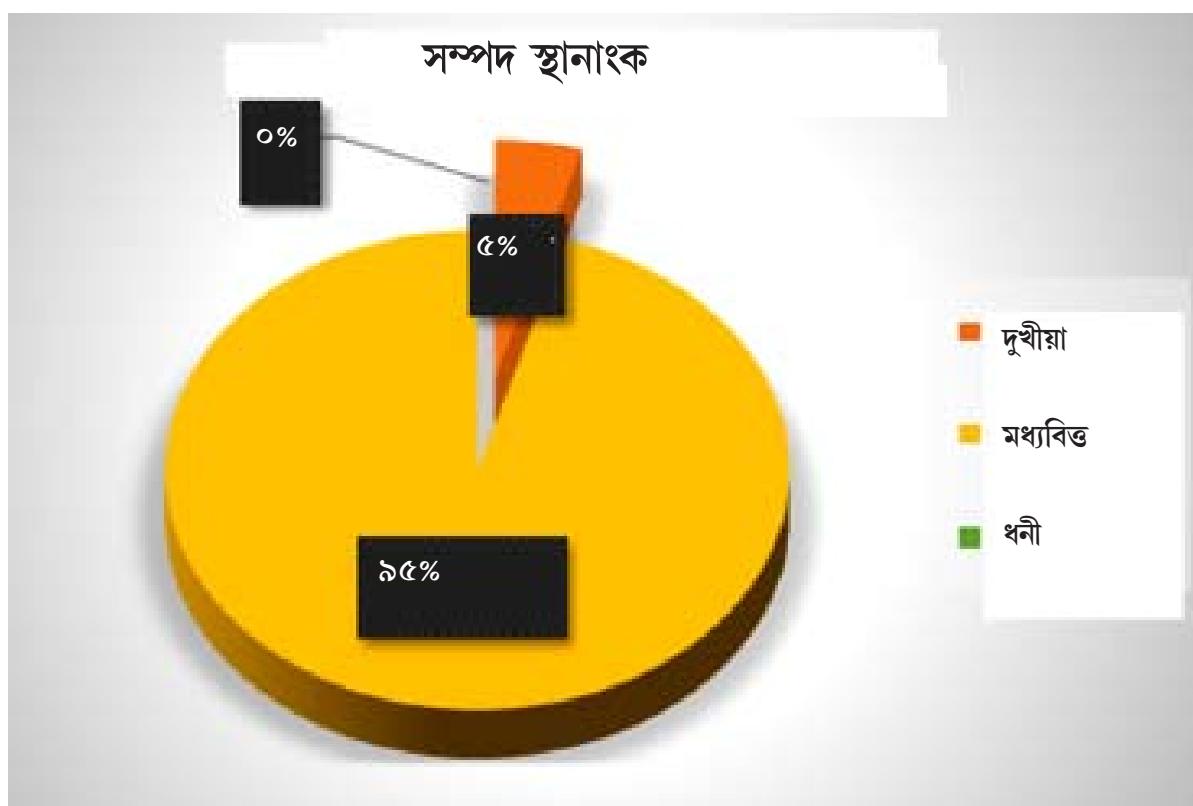
নিম্নোক্ত দিশসমূহৰ বিচাৰেৰে সম্পদৰ ক্ৰম উলিয়াৰ পৰা যায় : -

ক) ভূমি দখল

খ) জীৱিকা

এনে অৱস্থাত ৪.৫৫ শতাংশ লোক দুখীয়া আৰু প্ৰায় ৯৫.৪৫ শতাংশ লোক মধ্যবিত্ত আৰু ০ শতাংশ লোকক ধনী লোকৰ শাৰীত ধৰিব পৰা যায়। দুখীয়া মানুহথিনিয়ে অনিয়মীয়াকৈ দৈনিক মজুৰি কৰাৰ উপৰিও কেতিয়াবা যথেষ্ট মাটি থকা আন লোকৰ পৰা আধি লয়।

চিত্ৰ ৪.২ সম্পদ স্থানাংক

৩.৩ সময়কালীন সমীক্ষা

তালিকা- ৪.৩ : সময়কালীন সমীক্ষা

বছর	ঘটনা	ধরণ
১৯৪২	বিটিছৰ দ্বাৰা গাঁওখন স্থাপন হয়।	গঠনমূলক
১৯৪৭	দটমা, বহুইবাৰী, সসাখাটো আদি ঠাইৰ পৰা গাঁৱলৈ মানুহৰ প্ৰজন ঘটে।	গঠনমূলক
১৯৪৭	মন্দিৰ নিৰ্মাণ	গঠনমূলক
১৯৫০	বাংকা নদীত ভেটা দি সমুকা নদী সৃষ্টি কৰা হয়।	গঠনমূলক
১৯৭৮	গাঁৱত প্রলয়ংকাৰী বান	পৰিবেশমূলক
১৯৮০	গাঁৱত প্রলয়ংকাৰী বান	পৰিবেশমূলক
১৯৮০- ৮৭	বন ধ্বংস	পৰিবেশমূলক
১৯৮৬	বৰবাৰীত ৰেঞ্জ অফিচ	সামাজিক
১৯৯০	সমুকা নদীত পানীৰ আকাল	পৰিবেশমূলক
১৯৯৫	খৰাং বতৰৰ বাবে কোনো ধৰণৰ খেতি নাই	পৰিবেশমূলক
১৯৯৬, ১৯৯৮	কোকবাৰাৰত সংঘৰ্ষ	সামাজিক
২০০৬-০৭	পি ড্ৰিউ ডিৰ দ্বাৰা আলিবাট নিৰ্মাণ	গঠনমূলক
২০০৭	জে এফ এম চি গঠন	সামাজিক
২০০৯	প্ৰথমটো ধানকল আৰম্ভ	সামাজিক
২০১৫	গাঁৱত পানীৰ আকাল	পৰিবেশমূলক

১৯৪৭ চনত দটমা, বহুইবাৰী, সসাখাটো আদি ঠাইৰ পৰা গাঁৱলৈ আহা পূৰ মহেন্দ্ৰপুৰ গাঁওখন গঠন কৰা হৈছিল। এই প্ৰজনৰ প্ৰধান কাৰণ আছিল ভূমি আৰু পানীৰ দুৰ্ভৰ্তা আৰু শ্ৰমিক। ২০০৬-০৭ চনত পি ড্ৰিউ ডি ৰ দ্বাৰা গাঁৱৰ আলিবাট নিৰ্মাণ কৰা হ'ল।

প্ৰথমে সংস্থাপন কৰা ২৩ টা পৰিয়াল সময়ত ৪৬ টা হ'লগৈ। ২০১৩ চনত গাঁৱৰ আলিবাট নিৰ্মাণ কৰা হ'ল। তাৰ পাছৰে পৰা আজিলৈকে গাঁওখনত কোনো ধৰণৰ উন্নয়নমূলক কাম হোৱা নাই।

১৯৯৬ চনত এক জাতিগত সংঘৰ্ষই গাঁওখন জোকাৰি যায়। ফলত গাঁওবাসীৰ অনেকেই গাঁও এৰি শৰনার্থী শিবিৰত আশ্রয় লয়গৈ। আকৌ প্রলয়ংকাৰী বানপানীৰ পিছত গাঁওবাসী আকৌ গাঁৱলৈ উভতি আছে। তাৰ পাছৰে পৰা কোনো ধৰণৰ ঘটনাৰ তথ্য পোৱা হোৱা নাই।

বৰ্তমানৰ জে এফ এম চি ২০০৯ চনত গঠন কৰা হয়। এনেকৈ ২০০৯ চনত জে এফ এম চি-ৰ এলেকাত ১৩৪ হেক্টেৰ ভূমিত প্ৰথমবাৰৰ গছ ৰোপণ কৰা হয়। ইয়াৰ পাছত ২০১৫ চনত ৬০ হেক্টেৰ ভূমিত দিতীয়বাৰৰ গছ ৰোপণ কৰা হয়।

আর্জিত তথ্য

- চুবুৰীয়া গাঁৱৰ ভূমিৰ দুৰ্লভতাৰ পৰিপ্ৰেক্ষিতত গাঁওখন গঠন কৰা হৈছিল।
- ২০০৬ চনত প্ৰথমটো আত্ম-সহায়ক গোট গঠনৰ পাছত জে এফ এম চি গঠন (২০০৯) আদিৰ দৰে সামাজিক কাম-কাজত আগ ভাগ লয়।

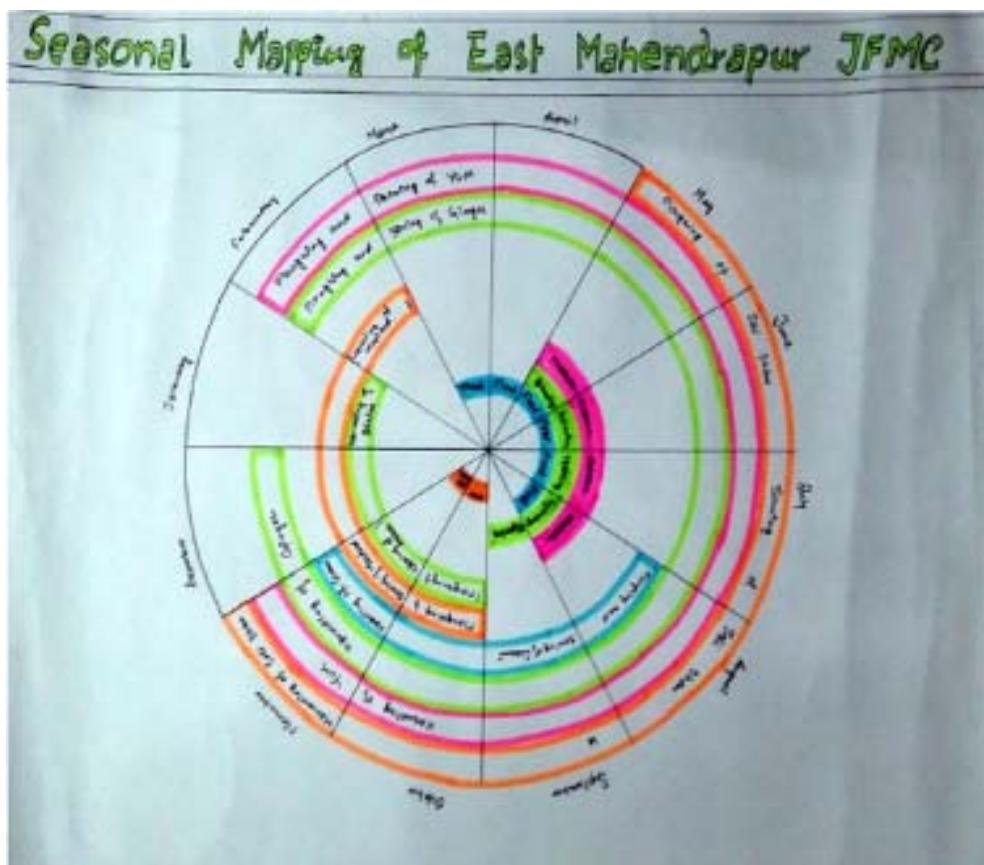
৩.৪ জীৱিকাৰ কাৰ্যসূচী ঝাতুকালীন কাৰ্য

স্থানীয় লোকৰ পৰা লাভ কৰা বতৰৰ খবৰে ঝাতুকালীন মানচিত্ৰ অংকনত ভালোখনি আৰিহণা যোগায়। ইয়াৰ দ্বাৰা বছৰটোৰ বিভিন্ন সময়ত বিভিন্ন কামৰ হেঁচা আৰু অসুচল অৱস্থাৰ বিষয়ে জানিব পৰা যায়। দলগতভাৱে হোৱা আলোচনাৰ ভিত্তিত, প্ৰায়ে ঝাতুকালীন পঞ্জিকা তৈয়াৰ কৰি গুটি সিঁচা, ফল ধৰা আৰু ফল সংগ্ৰহৰ কথা চিনান্ত কৰিব পাৰি।

ইয়াৰ ভিত্তিতে বছৰটোৰ উত্থান-পতনৰ এডাল বেখাচিত্ৰ অংকন কৰিব পৰা যায়। এই বৈচিত্ৰ্যতাত বৃষ্টিপাত, শস্য উৎপাদন, শ্ৰমৰ চাহিদা, বৰ্হি-গমন, মহামাৰী আদিৰ খবৰ, ব্যয়ৰ সীমা আদি সন্ধিবিষ্ট হয়। উৎসৱ আদি উল্লেখযোগ্য সময়ৰ কথাও ইয়াত উল্লেখ থাকে।

ঝাতুকালীন মানচিত্ৰত সাধাৰণতে ঝাতুকালীন শস্যৰ বিবিধতা থাকে। ঝাতুকালীন মানচিত্ৰত আমি বছৰটোৰ কৃষিজনিত শস্যৰ তিনিটা সময়ৰ কাম, যেনে গুটি সিঁচা, ফল ধৰা আৰু ফল সংগ্ৰহৰ কথা বিস্তাৰে উল্লেখ কৰোঁ। ঝাতুকালীন মানচিত্ৰে পৰা এই কথা প্ৰতীয়মান হ'ল যে, গাঁওখনত মুখ্যতঃ শালিধান, সৰিয়হ, মৰাপাট, তামোল, আদা আৰু গোমধান আদিৰ খেতি কৰা হয়।

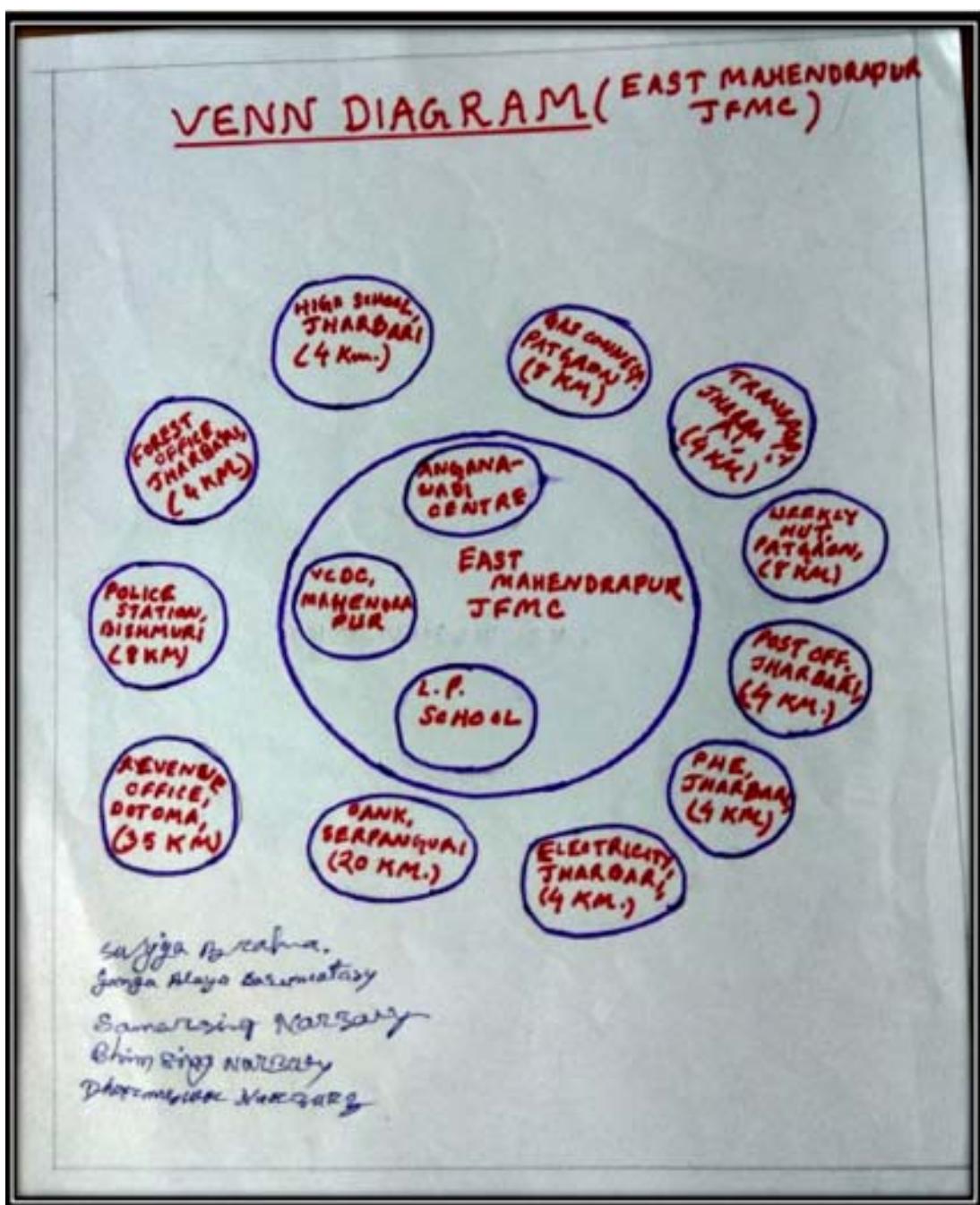
চিত্ৰ ৩.২ : পূৰ্ব মহেন্দ্ৰপুৰ জে এফ এম চিৰ ঝাতুকালীন মানচিত্ৰ

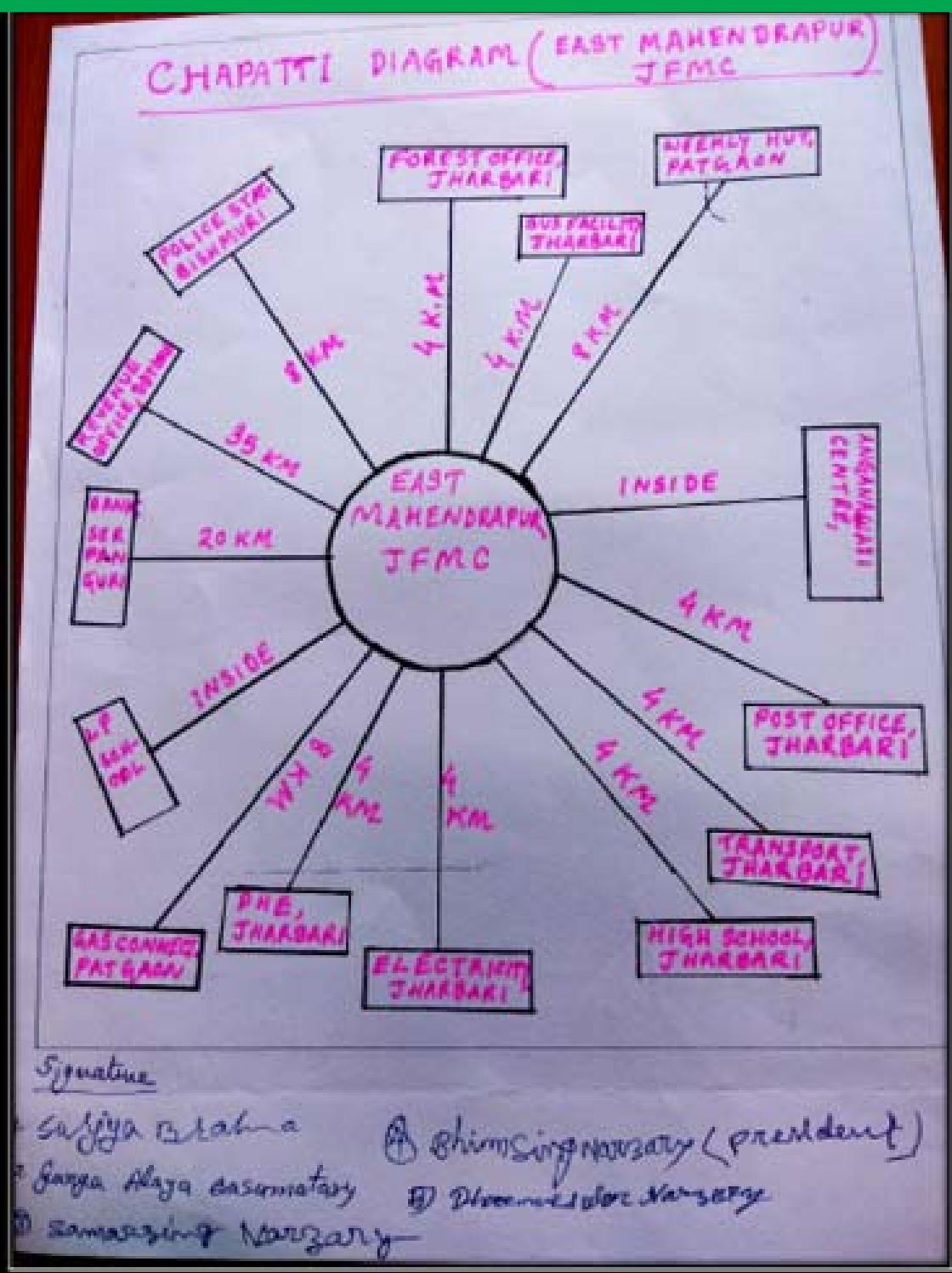
৩.৪ খাতুকালীন শস্যের ধরণ

ক্রিয়াজাত শস্য		কাম-কাজের সময়		
		বীজসিঁচা	শস্য চপোরা	সংগ্রহ
কৃষি বিধি ও গোষ্ঠী	শালি	মে'-জুন	জুলাই-আগস্ট	অক্টোবর-নভেম্বর
	তামোল	মে'-জুন	জানুয়ারি-ফেব্রুয়ারি	জুলাই-ডিচেম্বর
	সরিয়াহ	অক্টোবর-নভেম্বর	অক্টোবর-নভেম্বর	জানুয়ারি-ফেব্রুয়ারি
	গোমধান	আগস্ট-চেপ্টেম্বর	নভেম্বর	ডিচেম্বর-জানুয়ারী
	হালধি	ফেব্রুয়ারী-মার্চ	—	আগস্ট
	আদা	এপ্রিল-মে'	—	আগস্ট-চেপ্টেম্বর
	মরাপাট	মার্চ-এপ্রিল	অক্টোবর-ডিচেম্বর	জুন-চেপ্টেম্বর
অনাকৃষি বিধি ও গোষ্ঠী	বয়ন	গোটেই বছরটো		
	পশ্চিমাঞ্চল			
	দৈনিক শ্রমদান			
	দোকানী			
	কাঠমিস্ত্রী			
	চৰকাৰী চাকৰীয়া			

৩.৬ ভেন ডায়াগ্রাম

৩.৭ চাপাটি ডায়েগ্রাম

অগ্রাধিকাব স্থানাংক : ই পি এ আৰু জীৱন নিৰ্বাহ

ক্ষেত্ৰ	পুরুষ	মহিলা															
১	X	B	C	A	A	A	A	A	A	C	2						
২	X	X	C	B	E	B	G	H	B	E	3						
৩	X	X	Y	C	C	C	C	C	C	E	1						
৪	X	X	Y	X	E	D	G	D	D	D	3	5					
৫	X	X	X	X	X	I	E	E	E	E	4	3					
৬	X	X	X	X	X	X	G	H	F	I	9						
৭	X	X	X	X	X	X	X	G	I	I	3	5					
৮	X	X	X	X	X	X	X	X	H	2	7						
৯	X	X	X	X	X	X	X	X	X	2	7						
ক্ষেত্ৰ	পুরুষ	মহিলা															
১	X	A	A	A	A	A	A	A	A	A	8	1					
২	X	X	C	B	E	B	B	B	B	B	4	5					
৩	X	X	X	D	E	C	C	C	C	C	3	4					
৪	X	X	X	X	D	D	D	D	D	D	7	2					
৫	X	X	X	X	X	E	E	E	E	E	6	3					
৬	X	X	X	X	X	X	G	H	F	I	3	8					
৭	X	X	X	X	X	X	X	G	G	G	3	6					
৮	X	X	X	X	X	X	X	X	H	H	2	3					
৯	X	X	X	X	X	X	X	X	X	O	9						

a) শুভজি বৈশাখ
 b) শুভজি পূজা
 c) শুভজি পূজা
 d) শুভজি পূজা

পরিশিষ্ট ৪

আলোকচিত্র

পি আব এ কার্যকলাপ

পি আৰ এ কাৰ্য্যকলাপ

গাঁওসীৰ সৈতে সজাগতা

চূড়ান্ত সামাজিক মানচিত্র

সামাজিক মানচিত্র

পরিশিষ্ট-৫

জে এফ এম চির সদস্যোৰ তালিকা

RECORD 2 : MEMBERSHIP REGISTER

Name of IFMC : East Mahendulpur
 Division : Jharkari
 Range : Thorbawi
 Katnayon.
 Unit : Jharkari IFMC Code :

Sr. No.	Name	Father's / Husband's name	Age	Male / Female	Education	SC/ST / BC/OBC
1	Jawad Ali	Nazary		M		ST
2	Najam Ali	Nazary		M		ST
3	Sabita	Nazary		F		ST
4	Kabila	Nazary		F		ST
5	Hina	Banerjee		F		ST

6. Pajit Banerjee (M) ST
 7. Arjun Nazary (M) ST
 8. Abhirash Baruvalay (M) ST
 9. Jitendra Nazary.

পরিশিষ্ট-৬

তথ্য-১

তালিকা ১ : জে এফ এম চির মূল তথ্য

তালিকা ১ : জে এফ এম চির মূল তথ্য

ক্রমিক নং	জেএফএমচি /গাঁও	গঠনৰ তাৰিখ	কাৰ্য্যকৰী সদস্যৰ সংখ্যা	সভাপতিৰ নাম	সদস্য সচিবৰ নাম	গাঁও উয়াল নিধিৰ ধন	প্রতি পৰিয়াল বা ব্যক্তিৰ বৰঙণি	সামাজিক বেৰ হয়/ নহয়	লক্ষ্য প্ৰাপ্তি	সম্পর্কে মন্তব্য	শ্ৰেণী নিৰ্ধাৰণ আৰু আৰ এফ অ'ৰ দ্বাৰা জে এফ এম চিৰ সফলতাৰ % হাৰ
১	পূৰ মহেন্দ্ৰপুৰ	২০০৭	১১	ভীমসিং নার্জীৰী	দিলীপ চৰকাৰ	—	—	হয়	—	—	—

তালিকা-২ : গাঁওভিত্তিক জনসংখ্যাৰ তথ্য

তালিকা-২ : জে এফ এম চিৰ গাঁওভিত্তিক জনসংখ্যাৰ তথ্য

ক্রঃ নং	গাঁৰৰ নাম	পৰিয়ালৰ সংখ্যা	জনসংখ্যাৰ (সংখ্যা)			লিঙ্গৰ হাৰ (১০০০ পুৰুষৰ মাজত)	গড় পৰিয়ালৰ সংখ্যা
			মুঠ	পুৰুষ	মহিলা		
১	পূৰ মহেন্দ্ৰপুৰ	৮৮	২২০	১১৫	১০৫	৯১৩	৫
	মুঠ	৮৮	২২০	১১৫	১০৫	৯১৩	৫

উৎস : ক্ষেত্ৰ জৰীপ প্ৰতিবেদন

তালিকা- ৩ : ভূমি ধারণ ভিত্তি গাঁর কৃষকসকলের শ্রেণী বিভাগ

পূর্ব মহেন্দ্রপুর জে এফ এম চির ভূমির মালিকব বিষয়ে ফকাছ দলে আলোচনা করি থকাব সময়

ক্রমিক নং	গাঁর নাম	ভূমি ধারণ অনুযায়ী কৃষকর শ্রেণী বিভাগ				মুঠ
		বৃহৎ কৃষক > ১০ হেক্টর	ক্ষুদ্র কৃষক ২-১০ হেক্টর	উপাস্ত কৃষক < ২ হেক্টর	ভূমিহীন পরিয়াল	
১	পূর্ব মহেন্দ্রপুর	—	—	৪২	২	৮৮
	মুঠ	—	—	৪২	২	৮৮

উৎসঃ ক্ষেত্র জৰীপ প্রতিবেদন

তালিকা- ৪ : পশুধন সংখ্যা

তালিকা ৩.৪ : জে এফ এম চির পশুধন সংখ্যা

ক্রমিক নং	গাঁর নাম	গাঁও ভিত্তিক পশুধন সংখ্যা						মুঠ
		গৰ	ঘ'হ	ছাগলী	ষাঁড়	গাহৰি	হাঁহ-কুকুৰা	
১	পূর্ব মহেন্দ্রপুর	১৯৭	—	৫৩	—	৭৬	৩৫৬	৬৮৩
	মুঠ	১৯৭	—	৫৩	—	৭৬	৩৫৬	৬৮৩

তালিকা- ৩.৫ : গাঁও অনুসরি আন্তঃগাঁথনি

তালিকা ৩.৫ : দেখুওৱা হৈছে গাঁও অনুসরি আন্তঃগাঁথনি

ক্রমিক নং	আন্তঃগাঁথনি	অবস্থিতি	গাঁৰৰ পৰা দূৰত্ব (কিলোমিটাৰ)
১	যোগাযোগ	পাটগাঁও	৭ কিঃ মিঃ
২	বিদ্যুৎ	পাটগাঁও	৭ কিঃ মিঃ
৩	গোছৰ যোগান	পাটগাঁও	৭ কিঃ মিঃ
৪	জনস্বাস্থ্য কাৰিকৰী	ঝৰবাৰী	৪ কিঃ মিঃ
৫	নিম্ন প্ৰাথমিক বিদ্যালয়	মহেন্দ্ৰপুৰ	ভিতৰত
৬	উচ্চ বিদ্যালয়	ঝৰবাৰী	৪ কিঃ মিঃ
৭	ডাকঘৰ	ঝৰবাৰী	৪ কিঃ মিঃ
৮	বেংক	ছেৰফাংগুৰি	২০ কিঃ মিঃ
৯	অংগনবাড়ী কেন্দ্ৰ	গাঁৰৰ ভিতৰত	গাঁৰৰ ভিতৰত
১০	ভি চি ডি চি	পূৰ্ব মহেন্দ্ৰপুৰ	ভিতৰত
১১	ৰাজহ চক্ৰ	কোকৰাবাৰ	৩০ কিঃ মিঃ
১২	পুলিচ ষ্টেচন	বিছুৰী	৮ কিঃ মিঃ
১৩	বনাধৰ বীট কাৰ্যালয়	ঝৰবাৰী	৪ কিঃ মিঃ
১৪	বাছৰ সুবিধা	ঝৰবাৰী	৪ কিঃ মিঃ
১৫	ৰেল ষ্টেচন	কোকৰাবাৰ	৩৫ কিঃ মিঃ
১৬	জিলা সদৰ	কোকৰাবাৰ	৩৫ কিঃ মিঃ

তালিকা- ৬ : কৃষিজাত শস্য

	বর্ষা নির্ভর		জনসিধ্ঘন	
	শস্যের নাম	হেক্টের হিচাপত এলেকা	শস্যের নাম	হেক্টের হিচাপত এলেকা
খাবিফ	শালি ধান	২৯.১৩ হেক্টের	-	-
বৰি শস্য	সবিয়হ	৪ হেক্টের	-	-
অন্যান্য	পাচলি, ফলমূল	৭.৯ হেক্টের		

তালিকা- ৭ : পূর্ব মহেন্দ্রপুর জেএফএমচির শস্য উৎপাদন ক্রপারেখা

শস্যের প্রকার	মুঠ উৎপাদন (আনুমানিক) কুইণ্টল	উৎপাদন করা পরিয়ালৰ সংখ্যা	গড় উৎপাদন (প্রতি হেক্টের/কুইণ্টল) আনুমানিক	শস্যের ভিতৰের মাটিৰ পৰিমাণ (আনুমানিক)
ধান	৬১১.৭৩	৩৮	২১	২৯.১৩
তৈল বীজ	৬	১২	১.৫	৪
পাচলি	২.৬	৪৬	১	২.৬
ফল	৫.৩	৪৪	১	৫.৩
মছলা	৫.৩	৪৪	১	৫.৩

তালিকা- ৩.৮ : জে এফ এম চিৰ পশুখাদ্যৰ পৰ্যাপ্ততা

	১-৩ মাহ	৩-৬ মাহ	> ৬ মাহ
শস্যের অৱশিষ্ট		✓	
গচ্ছৰ পৰা খাদ্য		✓	
ঘাঁহ			✓
সেউজীয়া খাদ্য			✓
বনাঞ্চলত চাৰণ			✓

তালিকা- ৩.৯ : গাঁরের পৰা বজাৰৰ অৱস্থান

তালিকা- ৩.৯ : স্বমক'ৰ জে এফ এম চিৰ গাঁৰের পৰা বজাৰৰ অৱস্থান

ক্ৰয়ৰ বাবে	অৱস্থান	যদি অন্য গাঁৰত, গাঁৰে পৰা দূৰত্ব (কিলোমিটাৰ)
গেলামাল	বাৰবাৰী	৪ কিঃমিঃ
সাথাহিক বজাৰ	বাৰবাৰী	৪ কিঃমিঃ
প্ৰধান বজাৰ	পাটগাঁও	৮ কিঃমিঃ
বন নিগম বিক্ৰী বিভাগ	—	—
টেঙ্গু পাট্টা (পি এইচ এ ডি)	—	—
মাছৰ বজাৰ	পাটগাঁও	৮ কিঃ মিঃ
ভেষজ উদ্ধিদ সংগ্ৰহ কেন্দ্ৰ	—	—
বন নিগম ভেষজ উদ্ধিদ সংগ্ৰহ কেন্দ্ৰ	—	—

তালিকা- ৩.১০ : জলসম্পদ সম্পদৰ ব্যৱস্থা

তালিকা- ৩.১০ : জলসম্পদ সম্পদৰ ব্যৱস্থা পৰ্যাপ্ত দেখুওৱা হৈছে

জলৰ উৎস	সংখ্যা	পানীৰ পৰ্যাপ্ততা (উপযুক্ততা, ঝাতুকালীন)	ব্যৱহাৰ (খোৱাৰ বাবে, জলসিঞ্চন, গা ধোৱা)
বান্ধ	—	—	—
নলা	১৪	ঝাতুকালীন	জলসিঞ্চন, পশুপালন
দৰকল	৩২	বছৰ জুৰি	ঘৰৱা কামৰ বাবে
নদী	১	ঝাতুকালীন	সকলো ধৰণৰ বাবে
বাজহৰা কুৱা	১০	বছৰ জুৰি	ঘৰৱা ব্যৱহাৰ

তালিকা- ৩.১১ : শক্তিৰ ব্যৱহাৰ

তালিকা- ৩.১১ : পূৰ্ব মহেন্দ্ৰপুৰ জে এফ এম চিৰ শক্তিৰ ব্যৱহাৰ দেখুওৱা হৈছে

ইঞ্জনৰ প্ৰকাৰ	নিৰ্ভৰশীল পৰিয়ালৰ সংখ্যা	নিৰ্ভৰশীল মাহৰ সংখ্যা	উৎস (স্থানীয় গাঁও, বন, অন্যান্য উৎস)	মুখ্য / গোণ
কাঠখৰি	৪৪	১২ মাহ	বনাঞ্চল	মুখ্য
কেৰাচিন	—	—	—	—
গোৱৰ, জৈৱ গেছ	-	-	-	-
ৰঞ্জন গেছ	৯	১২ মাহ	এজেন্সী	গোণ
ইলেক্ট্ৰিক চৌকা	—	—	—	—
সৌৰ শক্তি	২৭	১২ মাহ		গোণ

অতিরিক্ত তালিকা

শিক্ষিতৰ হাৰ

গাঁৱৰ নাম	পৰিয়ালৰ সংখ্যা	জনসংখ্যা	মুঠ শিক্ষিত	শিক্ষিতৰ হাৰ
পূব মহেন্দ্ৰপুৰ	৪৪	২২০	১০১	৪৫.৯০
মুঠ	৪৪	২২০	১০১	৪৫.৯০

উৎসঃ পথাৰ সমীক্ষা

(২) শিক্ষাৰ স্থান

তালিকা ৩.১৩ : প্ৰকল্প এলেকাত শিক্ষাৰ হাৰ :

ক্রমিক নং	শিতান	শতাংশ
১	অশিক্ষিত	৫৪.০১
২	প্ৰাথমিক স্কুলটৈল	৪৫.৯০
৩	কলেজটৈল	৭.৬৬

উৎসঃ পথাৰ সমীক্ষা

তথ্য-II

জীরিকাৰ সুযোগ বিশ্লেষণ

তালিকা- ১২ : কৃষি আৰু উদ্যন শস্য

বিষয়বস্তু	কাৰণসমূহ	সুযোগ সমূহ	কৰ্মসূচী
কম উৎপাদন	<ul style="list-style-type: none"> ■ কৃষিৰ পৰম্পৰাগত পদ্ধতি ■ বছৰত এবিধ শস্যৰ খেতি কৰা হয় (শালি) ■ সাৰ, পোক-পটংগ নাশক, কীটনাশক আদিৰ নিচেই কম প্ৰয়োগ ■ জলসিঞ্চনৰ ব্যৱস্থাৰ অভাৱ ■ কৃষি আন্তঃগাঠনি, আধুনিক সা-সঁজুলি আৰু যন্ত্ৰপাতি, যেনে, ট্ৰেক্টৰ, পাৱাৰ টিলাৰ আদিৰ অভাৱ। ■ অধিক ফচল উৎপাদন হোৱা বীজ ব্যৱহাৰ কৰা নহয়। 	<ul style="list-style-type: none"> ■ উপযুক্ত আৰু নিয়ন্ত্ৰিত পোক-পটংগ নাশক, কীটনাশকৰ ব্যৱহাৰ ■ নতুন আৰু আধুনিক প্ৰযুক্তিৰ পৰিচয় ■ সুচিন্তিত প্ৰশিক্ষণ কাৰ্যসূচী, গাওঁবাসী দক্ষ, দক্ষতাৰ অধিক বিকাশ ■ অধিক ফচল উৎপাদন হোৱা বীজ ব্যৱহাৰ 	<ul style="list-style-type: none"> ■ ট্ৰেক্টৰৰ চলোৱাৰ প্ৰশিক্ষণ ■ কৃষিদক্ষতা বৃদ্ধিৰ কাৰ্যসূচী ■ পোক-পটংগ নিধন, কীটনাশকৰ ব্যৱহাৰ, বৰ্ণসংকৰ খেতি প্ৰশিক্ষণ ■ কাৰ্যসূচী
ভঁৰাল আৰু উৎপাদন	<ul style="list-style-type: none"> ■ সাধাৰণভাৱে ব্যৱহাৰযোগ্য ভঁৰালৰ অভাৱ। ■ বৈদ্যুতিকৰণ নোহোৱাৰ বাবে শীতল গৃহৰ অভাৱ। 	<ul style="list-style-type: none"> ■ বিক্ৰী নোহোৱা সামগ্ৰী দীৰ্ঘকাললৈ সংৰক্ষণ ■ নিজৰ উৎপাদন সংৰক্ষণ কৰি চাহিদাৰ সময়ত বিক্ৰী কৰিব পাৰিব 	<ul style="list-style-type: none"> ■ পেকেজিং ■ পৰিবহণ আৰু বিতৰণ
বিপণন	<ul style="list-style-type: none"> ■ সামগ্ৰী সৰবৰাহ কৰাৰ বাবে উপযুক্ত পৰিবহণ ব্যৱস্থাৰ অভাৱ। ■ পোনপটীয়া বজাৰ যোগাযোগ নাই, মধ্যভোগীৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল ■ বিপণন জ্ঞানৰ অভাৱ। পৰম্পৰাগত বিক্ৰী ব্যৱস্থাৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল। 	<ul style="list-style-type: none"> ■ ওচৰৰ বজাৰলৈ খেতিয়কৰ বাবে সুন্দৰ পৰিবহণ ব্যৱস্থা ■ মধ্যভোগী আঁতৰাই অধিক বজাৰমূল্য লাভ ■ উৎপাদিত সামগ্ৰীৰ মূল্য মতে বজাৰৰ পৰিস্থিতিৰ অধিক জ্ঞান ■ জেএফএমচি অসম-ভূটান-পশ্চিমবংগৰ সীমাত থকা হেতু ৰাজ্যৰ বাহিৰত উৎপাদিত সামগ্ৰী বিক্ৰী কৰিব পাৰিব। 	<ul style="list-style-type: none"> ■ ক্ৰেতা-বিক্ৰেতাৰ বৈঠক

তালিকা ১৩ : পশ্চাদন

তালিকা ১৩ : পশ্চাদন

প্রতিবন্ধকর্তা	কারণসমূহ	সুযোগ সমূহ	কর্মসূচী
ঘাঁহনি কর্ম	■ প্রযোজ্য নহয়		-
কেঁচা সামগ্ৰীৰ উপলব্ধতা	■ দুর্বল আৰ্থিক অৱস্থাৰ বাবে বজাৰৰ পৰা পশ্চাদ্য কিনাত অসমৰ্থ। ■ গছ বা শস্যৰ অৱশিষ্ট ৩-৬ মাহ লৈলেহে পোৱা যায়। সেউজ পশ্চাদ্য গোটেই বছৰ উপলব্ধ নহয়।	■ পশ্চালনৰে উপাৰ্জন বৃদ্ধি। ■ পশ্চাদ্য সহজে যদি পোৱা যায়, তেন্তে ইয়াক গাওঁবাসীয়ে বিকল্প উপাৰ্জন হিচাপে ল'ব পাৰে।	
পশ্চাদনৰ যত্নৰ ব্যৱস্থা	■ পশ্চিকৎসা কেন্দ্ৰ নাই ■ পশ্চালনৰ উপযুক্ত জ্ঞান নাই	■ ৰোগ নিয়ন্ত্ৰণ ■ পশ্চাদনৰ আয়ুস বৃদ্ধি ■ পশ্চালনৰ প্ৰতি আগ্ৰহ সৃষ্টি	
দুঞ্খ উৎপাদন	■ পশ্চাদ্যৰ কম উপলব্ধতা ■ দুঞ্খ উৎপাদনৰ বাবে পশ্চালনৰ বিজ্ঞানসম্মত জ্ঞান নাই	■ দুঞ্খ উৎপাদনৰ বৃদ্ধিৰ বাবে দুঞ্খ উৎপাদনৰ প্ৰশিক্ষণ ■ দুঞ্খ উৎপাদনৰ বৃদ্ধিৰ বাবে মি঳ বুষ্টাৰ, মি঳প্লাছ আদি ছাপিমেণ্ট	
দুঞ্খ বজাৰ	■ বজাৰৰ লগত পোনপটীয়া যোগাযোগ নাই। ■ ভিন্ন দুঞ্খ উৎপাদনৰ বাবে বিষয়ে বজাৰ চাহিদাৰ জ্ঞান নাই।	■ কোকৰাবাবাৰ জিলাত দুঞ্খ উৎপাদনৰ বজাৰ আছে। কিন্তু জে এফ এম চিৰ পৰা পশ্চিমবংগ দূৰত।	

তালিকা ১৪ : এন ড্ৰিউ এফ পি

তালিকা- ১৪ : এন ড্ৰিউ এফ পি

প্রতিবন্ধকর্তা	কারণসমূহ	সুযোগ সমূহ	কর্মসূচী
ন্যূনতম সংঘৰ্ষ	■ এন ড্ৰিউ এফ পিৰ কম উপলব্ধতা	■ সাবৰা মাটিৰ উপলব্ধতা	■ খাদ্য শস্য আৰু ঔষধি গছ ৰোপন আদি
অবহনক্ষম আহৰণ		■ সাবৰা মাটিৰ উপলব্ধতা	
কম হাৰ			
মূল্য সংযোগ	■ প্ৰচেছিং ইউনিট নাই ■ প্ৰযোজনীয় সম্পদ নাই ■ কাৰিকৰী জ্ঞান নাই		

তালিকা ১৫ : বিশেষ দক্ষতা

তালিকা ১৫ : বিশেষ দক্ষতা

বাধাসমূহ	কারণসমূহ	সুযোগ সমূহ	কর্মসূচী
কেঁচামালৰ পর্যাপ্ততা	<ul style="list-style-type: none"> ■ চুকি পোৱা স্থানৰ ভিতৰত কেঁচামালৰ অভাৱ (বজাৰ ৭ কিঃ মিঃ দূৰত) ■ ভঁৰাল নাই 	<ul style="list-style-type: none"> ■ কেঁচামালৰ ভঁৰাল স্থাপনৰ বাবে উমেইতীয়া ঠাই। 	<ul style="list-style-type: none"> ■ কেঁচামালৰ ভঁৰাল স্থাপন।
উৎপাদিত সামগ্ৰীৰ গুণগত মান	<ul style="list-style-type: none"> ■ উচ্চ মানযুক্ত উপাদানৰ মজুতকৰণ ■ পৰম্পৰাগত পদ্ধতিৰ প্ৰয়োগ 	<ul style="list-style-type: none"> ■ নতুন বজাৰ উলিওৱাৰ কাৰণে উন্নতমানৰ সামগ্ৰী উৎপাদন। ■ আধুনিক আহিলা-পাতি আৰু সা-সৱঞ্জামৰ বাবে প্ৰশিক্ষণ 	<ul style="list-style-type: none"> ■ আধুনিক যন্ত্ৰপাতি আৰু সা-সঁজুলিৰ বিষয়ে প্ৰশিক্ষণ। ■ গাঁওবাসীসকলক উন্নত প্ৰযুক্তি প্ৰদান।
বজাৰৰ সন্তোষনীয়তা	<ul style="list-style-type: none"> ■ মান সন্তোষ বজাৰৰ অভাৱ ■ মূল্য নীতিৰ অভাৱ ■ প্ৰাতিষ্ঠানিক ক্ৰেতাৰ সৈতে সংযোগ নাই ■ দ্রব্যৰ বহুমুখীতা সম্পর্কে বা নতুন দ্রব্য সম্পর্কে উপযুক্ত ধাৰণাৰ অভাৱ 	<ul style="list-style-type: none"> ■ বিবিধ প্ৰকাৰৰ সামগ্ৰী উৎপাদনৰ জৰিয়তে নতুন নতুন বজাৰ উলিওৱা 	<ul style="list-style-type: none"> ■ উৎপাদিত সামগ্ৰী বৃহৎ পৰিমাণে ক্ৰয়ৰ বাবে প্ৰাতিষ্ঠানিক ক্ৰেতাৰ সৈতে চুক্তিৰ ব্যৱস্থা
খণ্ডৰ সুবিধা	<ul style="list-style-type: none"> ■ বেংক বা ডাকঘৰসমূহৰ সৈতে কোনো সংযোগ নাই ■ বেংক বা চৰকাৰৰ বিকাশ যোঁজনা সম্পর্কে জ্ঞান নহয় 	<ul style="list-style-type: none"> ■ চৰকাৰৰ পৰা আৰ্থিক সাহায্য ■ সহজতে খণ্ড লাভৰ সুযোগ প্ৰদান 	<ul style="list-style-type: none"> ■ ক্ষুদ্ৰ বিনিয়োগ ■ ম্যাদী খণ্ড, ■ সত্ৰিয় নিৰ্ধিৰ ব্যৱস্থা ■ বদ্ব্যৰ বহুমুখীতা
বিবিধ প্ৰকাৰ উৎপাদন	<ul style="list-style-type: none"> ■ দ্রব্যৰ বহুমুখীতা সম্পর্কে বা নতুন দ্রব্য সম্পর্কে উপযুক্ত ধাৰণাৰ অভাৱ ■ দ্রব্যৰ বহুমুখীতা জ্ঞানৰ অভাৱ 	<ul style="list-style-type: none"> ■ আধুনিক যুগৰ বজাৰৰ চাহিদা অনুসৰি চাহিদা থকা সামগ্ৰী উৎপাদন 	<ul style="list-style-type: none"> ■ দক্ষতা উন্নতকৰণ আৰু নতুন সামগ্ৰী প্ৰশিক্ষণ বিবিধ প্ৰকাৰৰ সামগ্ৰী উৎপাদন সম্পর্কে প্ৰশিক্ষণ

তালিকা ১৬ : খণ্ডৰ ব্যৱস্থা

তালিকা ১৬ : খণ্ডৰ ব্যৱস্থা

প্রতিবন্ধকতা	কাৰণসমূহ	সুযোগ সমূহ	কৰ্মসূচী
খণ্ড	■ নাই	■ আধুনিক বিভীষণ প্ৰতিষ্ঠান গঠন	
সুদৰ হাৰ	■ ব্যক্তিগত খণ্ডদাতাৰ উচ্চ হাৰত সুদৰ দাবী।	■ বেহাইত ধাৰণৰ ব্যৱস্থা	
খণ্ডৰ উপলব্ধতা	■ খণ্ডৰ বোজা ল'বলৈ ভয়। ■ তথ্যপাতি সন্দৰ্ভত জ্ঞানৰ অভাৱ	■ ক্ষুদ্ৰ উদ্যমৰ পদক্ষেপ	
বন্ধকৰ অসুবিধাসমূহ	■ বন্ধকত থোৱা সম্পত্তিৰ উপযুক্ত তথ্যৰ অভাৱ।	■ তথ্যপাতি সন্দৰ্ভত অঞ্চলজুৰি সজাগতা	

পরিশিষ্ট ৭

জীবিকা পালন সুবিধা পোরার তালিকা

১. মিশ্রিত পশুধন

Trade:	MIXED LIVESTOCK							
Location :	EAST MAHENDRAPUR							
Start Date:	24-Aug-16							
End Date:	9-Sep-16							
Master Trainer:	Dr MRINMOY KALITA & RITU RAHADUR LAMA							
SL.NO	Name of Participants	Guardian Name	Address	Qualification	Age	Gender	Category	Case No.
1	BINAD BASUMATARY	DWUENDRA BASUMATARY	EAST MAHENDRA PUR	HSLC PASS	22	M	ST	95774 45181
2	BHIMsing NARZARY	LT. MANENDRA NARZARY	EAST MAHENDRA PUR	HS PASS	36	M	ST	NP
3	RASENDRA BASUMATARY	ABIRAM BASUMATARY	EAST MAHENDRA PUR	CLASS X		M	ST	79964 59464
4	KHWRWMDAO BASUMATARY	DWUENDRA BASUMATARY	EAST MAHENDRA PUR	HS PASS	22	M	ST	81360 46683
5	SWMAOSAR NARZARY	HTENDRA NARZARY	EAST MAHENDRA PUR	BA PASS	23	M	ST	73993 56556
6	GANGA ALAYA BASUMATARY	LOKENDRA BASUMATARY	EAST MAHENDRA PUR	HSLC PASS	27	M	ST	87498 69950
7	ARJUN NARZARY	MANINDRA NARZARY	EAST MAHENDRA PUR	HS PASS	34	M	ST	73993 56599
8	BIRCHANG NARZARY	MONDA NARZARY	EAST MAHENDRA PUR	HSLC PASS	19	M	ST	95774 45669
9	SANJIT NARZARY	NARSING NARZARY	EAST MAHENDRA PUR	HS PASS	24	M	ST	NP
10	SWMAODAR NARZARY	PURNA NARZARY	EAST MAHENDRA PUR	CLASS X	23	M	ST	70862 61469
11	SAMARSING NARZARY	RASENDRA NARZARY	EAST MAHENDRA PUR	CLASS IX	18	M	ST	96789 92202
12	DANSWRANG BASUMATARY	PRABIN BASUMATARY	EAST MAHENDRA PUR	HS PASS	24	M	ST	NP
13	LWITHWNA BASUMATARY	FRANZIT BASUMATARY	EAST MAHENDRA PUR	HSLC PASS	18	M	ST	91321 07137
14	KUBIM BASUMATARY	THANGWN BASUMATARY	EAST MAHENDRA PUR	BA PASS	29	M	ST	NP

 Secretary
 East Mahendrapur J.F.M.C.
 Date: _____

 Divisional Forest Officer
 Social Forestry Division
 Kokrajhar